

19
สำนักหอสมุดแห่งชาติพระจอมเกล้าลาดกระบัง

การออกแบบกราฟฟิกสำหรับบริษัทเรือด่วนสายคลองแสนแสบ
Corporate Identity Design for Sansab Express Boat

๒๗.
ก 385ก
2549

เลขที่.....
เลข..... **81158**
วันเดือนปี...ค.ศ....ค.ศ. 2551

b. 114 21288
i. ....

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาควมหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานิตศศิลป์ ภาควิชานิตศศิลป์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2549

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบอนุญาตศิลปนิพนธ์

การออกแบบกราฟฟิกสำหรับบริษัทเรือด่วน สายคลองแสนแสบ
CORPORATE IDENTITY DESIGN FOR SANSAB EXPRESS BOAT

นางสาวกัญญาภรณ์ อิมลิมทาน
Miss KANTHAPORN IMLIMTHAN

ภาควิชาศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อนุมัติให้ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์.....เสาวภา พงษ์คุณากร.....วันที่ 30 มีนาคม 2556
(อาจารย์เสาวภา พงษ์คุณากร)

หัวหน้าภาควิชา.....[Signature].....วันที่ 30 มี.ค. 56
(อาจารย์วิศักดิ์ รักใหม่)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อศิลปนิพนธ์   การออกแบบกราฟฟิกสำหรับบริษัทเรือด่วน สายคลองแสนแสบ
Corporate Identity Design for Sansab Express Boat
ชื่อ   นางสาวกัญญาณัฐ อิ่มลิ้มทาน
รหัสนักศึกษา   46020316
คณะ   สถาปัตยกรรมศาสตร์
สาขาวิชา   นิเทศศิลป์
ภาควิชา   นิเทศศิลป์
ปีการศึกษา   2549
อาจารย์ที่ปรึกษา   อาจารย์เสาวภา พงษ์ภูณการ

บทคัดย่อ

ระบบการขนส่งทางเรือของไทยมีมาแต่อดีต เนื่องจากมีการขุดคลองเพื่อประโยชน์ใช้สอย
ในด้านการเดินทางคมนาคม, คลองระบายน้ำ เป็นต้น ในปัจจุบันสภาพสังคมในอดีตอาจลบลบเลื่อน
ไปแต่เส้นทางแห่งความทรงจำ และวิถีชีวิตยังคงดำเนินต่อไปตามสองฝั่งคลอง

โครงการออกแบบกราฟฟิกสำหรับบริษัทเรือด่วน สายคลองแสนแสบนี้ มีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาการออกแบบกราฟฟิกสำหรับองค์กรให้มีเอกลักษณ์และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
และสามารถนำความรู้มาใช้ในการออกแบบให้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม แนวคิดการ
ออกแบบเป็นการสะท้อนภาพการเดินทางในอดีตของชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำของคนไทย ซึ่งได้นำ
วัสดุที่สื่อถึงความเป็นไทยได้อย่างดี คือ ไม้(ตะเคียน) มาใช้ ซึ่งมีความทนต่อสภาพแวดล้อม และ
ต้องการสื่อถึงการเดินทาง และคลองแสนแสบได้ใช้ คับ ไทรอยู่ในงานสิ่งพิมพ์ เพราะในการ
เดินทางนั้น เราจะสามารถพบกับต้นไทร ทั้งสองฝั่งคลองตลอดการเดินทาง ขอบเขตของงานได้แก่
สัญลักษณ์ของบริษัท, สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น คิวหรือบัตรโดยสาร และแผ่นพับเส้นทางเดินทางเรือ
รวมทั้งการพัฒนาระบบป้ายที่ทำเรือ ประเภทต่างๆ ได้แก่ ป้ายท่าเรือแบบเรียง 3 ท่า, ป้ายท่าเรือแบบ
สูง, ป้ายทางเข้า-ออกท่าเรือ โดยได้เน้นการออกแบบเพื่อการสื่อสารให้กับผู้ใช้บริการ ได้อย่าง
ชัดเจน เหมาะสม และถูกต้อง ทั้งยังเพื่อการนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

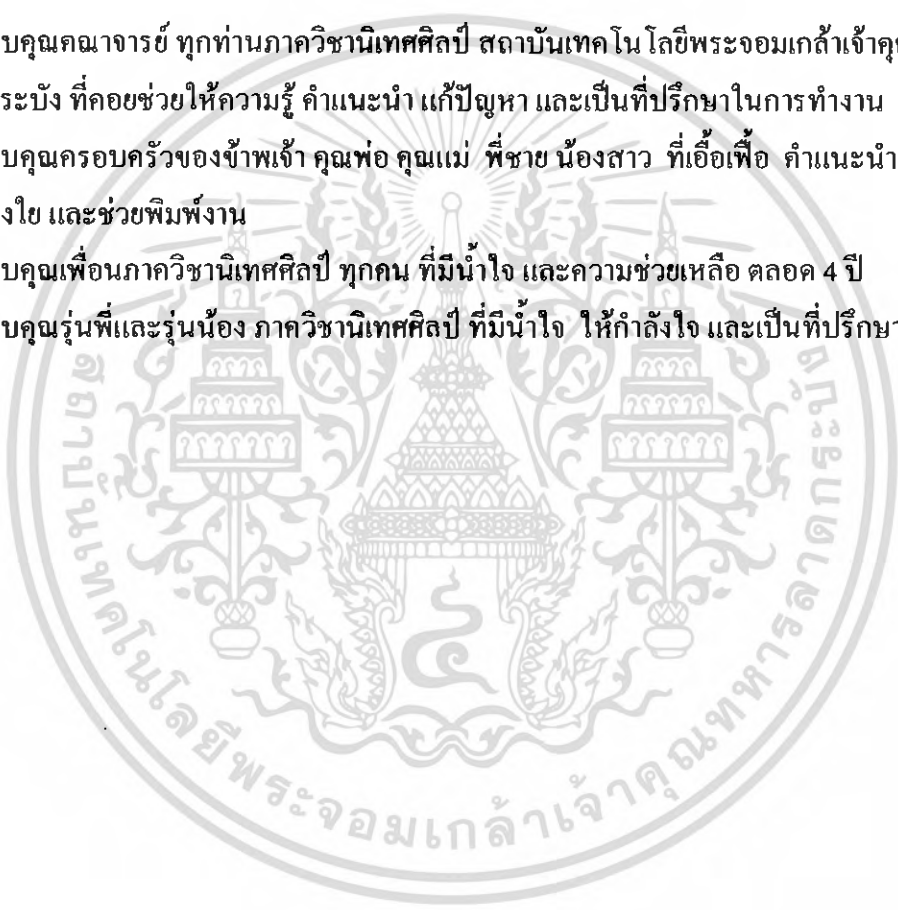
การจัดทำศิลปนิพนธ์ในโครงการนี้ สามารถลุล่วงลงได้ หลังจากใช้ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล ดำเนินขั้นตอนการออกแบบ และการแก้ไข ปรับปรุงแบบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งด้วยความช่วยเหลือ สนับสนุนด้านต่างๆ และให้กำลังใจเป็นอย่างดี จนทำให้ศิลปนิพนธ์สามารถลุล่วงด้วยดี

ขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านภาควิชาศิลปะสถาปัตย์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่คอยช่วยให้ความรู้ คำแนะนำ แก้ปัญหา และเป็นที่ปรึกษาในการทำงาน

ขอบคุณครอบครัวของข้าพเจ้า คุณพ่อ คุณแม่ พี่ชาย น้องสาว ที่เอื้อเฟื้อ คำแนะนำ กำลังใจ ห่วงใย และช่วยพิมพ์งาน

ขอบคุณเพื่อนภาควิชาศิลปะทุกคน ที่มีน้ำใจ และความช่วยเหลือ ตลอด 4 ปี

ขอบคุณรุ่นพี่และรุ่นน้อง ภาควิชาศิลปะทุกคน ที่มีน้ำใจ ให้กำลังใจ และเป็นที่ปรึกษา

คำนำ

ในบรรดาทางการคมนาคมต่างๆ ของระบบการขนส่งที่ใช้กันอยู่ ระบบขนส่งทางน้ำเป็นที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากนั่นก็คือ ระบบขนส่งทางน้ำ สายคลองแสนแสบ เป็นบริการที่เดินทางรวดเร็วในเวลาเร่งด่วน สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรได้ จากการที่ผู้จัดทำโครงการได้ใช้บริการเป็นประจำ เล็งเห็นปัญหาในการเดินทาง เช่น ระบบป้ายท่าเรือ, และสิ่งพิมพ์ ขาดความเป็นระบบ และการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้โครงสร้างของระบบขนส่ง สายคลองแสนแสบ จึงทำให้เกิดความสนใจที่จัดทำกรออกแบบ โครงการออกแบบกราฟฟิกสำหรับบริษัทเรือด่วน สายคลองแสนแสบขึ้น

หวังว่าโครงการนิพนธ์ชิ้นนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีความสนใจ และต้องการศึกษาข้อมูล การออกแบบกราฟฟิกสำหรับองค์กร ซึ่งผู้จัดทำศิลปนิพนธ์ได้รวบรวมเนื้อหาหลักการออกแบบไว้ หากมีข้อผิดพลาด ขอรบกวน มา ณ ที่นี้ด้วย

กัญฐาภรณ์ อิ่มลิ้มทาน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
คำนำ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญภาพ.....	ช
บทนำ การออกแบบกราฟฟิกสำหรับบริษัทเรือค่วนสายคลองแสนแสบ	
1. ความเป็นมาและความสำคัญของ โครงการ.....	1
2. วัตถุประสงค์ของ โครงการ.....	1
3. ขอบเขตโครงการ.....	2
4. กลุ่มเป้าหมาย.....	2
5. ขั้นตอนการทำงานและวิธีการบรรลุเป้าหมาย.....	3
6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 1 เรือค่วนสายคลองแสนแสบ	
1.1 ประวัติและที่มา.....	4
1.2 รูปแบบของท่าเรือ.....	6
1.3 ชื่อท่าเรือในคลองแสนแสบ.....	7
1.4 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการออกแบบกราฟิกต่างๆ.....	8
1.5 วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่มาใช้บริการ.....	9
1.6 วิเคราะห์ข้อดี และข้อเสียของระบบเรือค่วน.....	9
1.7 การโดยสารเรือค่วนสายอื่นๆ.....	9
บทที่ 2 การออกแบบกราฟฟิกสำหรับองค์กร	
2.1 ความเป็นมาและการออกแบบกราฟิกในสภาพแวดล้อม.....	14
2.2 ตราสัญลักษณ์ (Logo).....	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 เกณฑ์การออกแบบป้ายสัญลักษณ์.....	30
2.4 ประเภทและชนิดของป้ายสัญลักษณ์.....	31
2.5 ข้อควรคำนึงถึงในการใช้งาน.....	31
2.6 ลักษณะของป้ายสัญลักษณ์ที่ดี.....	31
2.7 ตัวอักษร.....	33
2.8 การใช้งานของป้ายสัญลักษณ์.....	34
2.9 ข้อควรพิจารณาต่อการจัดทำระบบป้ายสัญลักษณ์.....	34
2.10 การเลือกใช้คำและตัวอักษรในการออกแบบ.....	34
2.11 ความสามารถในการอ่าน (Readability).....	35
2.12 มาตรฐานในการอ่าน (Legibility).....	36
2.13 ระบบกริดสำหรับการออกแบบกราฟิกและการจัดองค์ประกอบในงานกราฟิก.....	36
2.14 หลักสรีระของมนุษย์ (Human Dimension Basis).....	40
บทที่ 3 การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น	
3.1 การออกแบบกราฟิกสำหรับองค์กร บริษัท ครอบคลุมวงส่ง จำกัด.....	43
3.2 กลุ่มเป้าหมายของโครงการ.....	50
3.3 แนวคิดในการออกแบบ.....	50
3.4 การกำหนดขอบเขตของโครงการ.....	50
บทที่ 4 การออกแบบ	
4.1 ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนางาน.....	51
4.2 การออกแบบสัญลักษณ์.....	51
4.3 ลักษณะ โทนสีที่ใช้ในการออกแบบ.....	53
4.4 แบบอักษรที่ใช้ในโครงการออกแบบ.....	54
4.5 การออกแบบระบบป้ายต่างๆ.....	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.6 การออกแบบแผ่นพับ.....	58
4.7 การออกแบบสัญลักษณ์ภาพ.....	58
บทที่ 5 ผลงานจริง	
5.1 ชื่อและสัญลักษณ์บริษัท.....	61
5.2 สิ่งพิมพ์.....	62
5.3 สัญลักษณ์ภาพ.....	67
5.4 ชุดป้ายทำน้ำ.....	69
5.5 คู่มือหน้ายตัว.....	76
5.6 ชุดพนักงาน.....	76
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	77
บรรณานุกรม.....	78
ประวัติผู้เขียน.....	79

ฉ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพประกอบ

รูปที่	หน้า
1.ภาพที่ 2.1 ภาพเรือควนสายเจ้าพระยา.....	10
2.ภาพที่ 2.2 ภาพเรือควนประจำทาง.....	12
3.ภาพที่ 2.3 ภาพเรือพิเศษ ชงส้ม.....	13
4.ภาพที่ 2.4 ภาพเรือควนพิเศษ.....	13
5.ภาพที่ 2.5 ภาพเรือควนพิเศษ ชงฟ้า.....	13
6.ภาพที่ 3.1 ภาพสัญลักษณ์ขององค์กรเรือควนสายคลองแสนแสบ.....	43
7.ภาพที่ 3.2 ภาพสัญลักษณ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี.....	43
8.ภาพที่ 3.3 ภาพป้ายบอกทาง เข้า – ออก ท่าเรือ.....	44
9.ภาพที่ 3.4 ภาพป้ายท่าระบุชื่อท่าเรือบางกะปิ.....	44
10.ภาพที่ 3.5 ภาพป้ายท่าระบุชื่อท่าเรือ โบบี.....	45
11.ภาพที่ 3.6 ภาพป้ายบอกทาง แบบ 3 ชื่อ.....	45
12.ภาพที่ 3.7 ภาพป้ายแสดงข้อมูลตารางวันเวลา.....	45
13.ภาพที่ 3.8 ภาพตารางข้อมูลอัตราค่าโดยสาร.....	46
14.ภาพที่ 3.9 ภาพลักษณะ โครงสร้างท่าเรือชิด.....	46
15.ภาพที่ 3.10 ภาพลักษณะ โครงสร้างท่าเรือชาญ.....	47
16.ภาพที่ 3.11 ภาพตัวโดยสารเรือ ราคา 8 บาท.....	47
17.ภาพที่ 3.12 ภาพตัวโดยสารเรือ ราคา 10 บาท.....	47
18.ภาพที่ 3.13 ภาพตัวโดยสารเรือ ราคา 12 บาท.....	48
19.ภาพที่ 3.14 ภาพตัวโดยสารเรือ ราคา 14 บาท.....	48
20.ภาพที่ 3.15 ภาพตัวโดยสารเรือ ราคา 16 บาท.....	48
21.ภาพที่ 3.16 ภาพตัวโดยสารเรือ ราคา 18 บาท.....	48
22.ภาพที่ 3.17 ภาพเรือควน สายคลองแสนแสบ.....	49
23.ภาพที่ 3.18 ภาพแผ่นพับเส้นทางรถเดินเรือของเจ้าพระยาและคลองแสนแสบ.....	49

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
24.ภาพที่ 4.1 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ ครั้งที่ 1.....	51
25.ภาพที่ 4.2 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ ครั้งที่ 2.....	52
26.ภาพที่ 4.3 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ ครั้งที่ 3.....	52
27.ภาพที่ 4.4 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ ครั้งที่ 4 แบบลงสี.....	52
28.ภาพที่ 4.5 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ ครั้งที่ 5.....	53
29.ภาพที่ 4.6 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ ครั้งที่ 6.....	53
31.ภาพที่ 4.7 ภาพแบบโทนสี ครั้งที่ 1.....	53
32.ภาพที่ 4.8 ภาพแบบโทนสี ครั้งที่ 2 ที่นำมาใช้.....	54
33.ภาพที่ 4.9 แบบอักษร ครั้งที่ 1.....	54
34.ภาพที่ 4.10 แบบอักษร ครั้งที่ 2 ที่นำมาใช้.....	54
35.ภาพที่ 4.11 ภาพแบบร่างป้าย ครั้งที่ 1.....	55
36.ภาพที่ 4.12 ภาพแบบร่างป้าย ครั้งที่ 2.....	55
37.ภาพที่ 4.13 ภาพแบบร่างแบบลงสี.....	56
38.ภาพที่ 4.15 ภาพแบบร่างแบบป้ายแสดงทิศทาง และป้ายเฉพาะชื่อท่า.....	56
39.ภาพที่ 4.14 ภาพแบบป้ายลักษณะแบบไม้ ครั้งที่ 1.....	56
40.ภาพที่ 4.15 ภาพแบบป้ายลักษณะแบบไม้ ครั้งที่ 2.....	56
41.ภาพที่ 4.16 ภาพแบบป้ายลักษณะแบบไม้ ครั้งที่ 3.....	57
42.ภาพที่ 4.17 ภาพแบบป้ายแสดงข้อมูลท่า.....	57
43.ภาพที่ 4.18 ภาพแบบร่างแผ่นพับ ครั้งที่ 1.....	58
44.ภาพที่ 4.19 ภาพแบบร่างแผ่นพับ ครั้งที่ 2.....	58
45.ภาพที่ 4.20 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ภาพ ครั้งที่ 1.....	59

ช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
46.ภาพที่ 4.21 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ภาพแบบทำจริงและลงสี.....	59
47.ภาพที่ 4.22 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ภาพแบบมีลักษณะความเป็นไทย.....	60
48.ภาพที่ 4.23 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ภาพ ในท่าทางต่างๆ.....	60
49.ภาพที่ 5.1 ภาพตราสัญลักษณ์ของบริษัท.....	61
50.ภาพที่ 5.2 ภาพตราสัญลักษณ์ของบริษัทแบบขาวดำ.....	61
51.ภาพที่ 5.3 ภาพตัวหรือบัตร โดยสายแบบ 8 บาท.....	62
52.ภาพที่ 5.4 ภาพตัวหรือบัตร โดยสายแบบ 10 บาท.....	62
53.ภาพที่ 5.5 ภาพตัวหรือบัตร โดยสายแบบ 12 บาท.....	63
54.ภาพที่ 5.6 ภาพตัวหรือบัตร โดยสายแบบ 14 บาท.....	63
55.ภาพที่ 5.7 ภาพตัวหรือบัตร โดยสายแบบ 16 บาท.....	63
56.ภาพที่ 5.8 ภาพตัวหรือบัตร โดยสายแบบ 18 บาท.....	64
57.ภาพที่ 5.9 ภาพตัวหรือบัตร โดยสายแบบรายเดือน.....	64
58.ภาพที่ 5.10 ภาพแผ่นพับเส้นทางรถโดยสาร.....	65
59.ภาพที่ 5.11 ภาพกระดาษจดหมาย และซอง.....	66
60.ภาพที่ 5.12 ภาพนามบัตร.....	67
61.ภาพที่ 5.13 สัญลักษณ์ภาพ 14 แบบ.....	68
62.ภาพที่ 5.14 ภาพป้ายท่าแบบบอกชื่อท่า 3 ท่า.....	69
63.ภาพที่ 5.15 ภาพลักษณะของ โครงสร้างป้ายท่าแบบสูง.....	70
64.ภาพที่ 5.16 ภาพป้ายท่าแบบสูง.....	71
65.ภาพที่ 5.17 ภาพป้ายทางเข้าออกท่าเรือ.....	72
66.ภาพที่ 5.18 ภาพป้ายบอกทางเข้า – ออก ทั้ง 27 ป้าย.....	73
67.ภาพที่ 5.19 ภาพลักษณะของป้ายบอกข้อมูลประจำท่า.....	74
68.ภาพที่ 5.20 ภาพป้ายบอกข้อมูลประจำท่า.....	75
69.ภาพที่ 5.21 ภาพตู้จำหน่ายตั๋วบริเวณท่าเรือ.....	76
70.ภาพที่ 5.22 ภาพสื่อพนักงาน.....	76

บทนำ

การออกแบบกราฟฟิกสำหรับบริษัทเรือค่วนสายคลองแสนแสบ

1. ความเป็นมาของโครงการ

ระบบการขนส่งปัจจุบันมีหลายระบบ ทำให้ผู้บริโภคเลือกใช้ได้อย่างสะดวกสบายในการเดินทางมากยิ่งขึ้น ซึ่งระบบของเรือค่วนในเส้นทางต่างๆ นั้น ถือว่าได้รับความนิยมมากในเวลาเร่งรีบในเวลานี้

ระบบเรือค่วน เป็น โครงการที่มีหน่วยงานของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ดูแลอยู่ ซึ่งมีเส้นทางการเดินเรือค่วนอยู่ทั่วประเทศไทย ตามเส้นทางคมนาคมทางน้ำ ผู้บริโภคถือว่าเป็นทางคมนาคมที่สะดวกและประหยัดเวลามาก โดยเฉพาะคนในกรุงเทพมหานคร ที่ต้องประสบกับปัญหาการจราจรติดขัด

เส้นทางเดินเรือค่วน สายคลองแสนแสบนั้นดำเนินการ โดยบริษัทแห่งหนึ่งที่ได้รับให้มีการทดลองการเดินเรือคือ ห้างหุ้นส่วนครอบครัวขนส่ง จำกัด ซึ่งมีเรือ โดยสารอยู่ 60 ลำ ให้บริการวันละหลายร้อยเที่ยวต่อวันตามสถิติ การเดินเรือใน 27 ท่าเรือ ภายในเวลา 1 ชั่วโมงเศษ ท่าเรือต่างๆ ได้มีการสร้างขึ้น แต่ไม่สมบูรณ์มากนัก ในอนาคตทางกรุงเทพมหานครนั้น ได้มีโครงการที่จะพัฒนาอยู่ ซึ่งกำลังอยู่ในการดำเนินการ

ในการจัดทำโครงการนี้ได้สังเกตเห็นถึงปัญหาของการสื่อสาร การทำความเข้าใจของผู้บริโภค และการให้ข้อมูลท่าเรือต่างๆ จำนวนมากมาย เป็นการสมควรที่จะมีการจัดการออกแบบกราฟฟิกสำหรับองค์กร เพื่อพัฒนาภาพลักษณ์ให้ดีขึ้นกว่าเดิม และจัดระบบกราฟฟิกในสภาพแวดล้อมให้มีความชัดเจน สะดวก และ เหมาะสมต่อการใช้งาน

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อทำการศึกษาถึงกระบวนการในการออกแบบกราฟฟิกสำหรับองค์กร
2. ศึกษา และนำความรู้ทางด้านกราฟฟิกมาใช้ในงานออกแบบให้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม
3. ออกแบบกราฟฟิกสำหรับบริษัทเรือค่วนสายคลองแสนแสบ โดยมีภาพลักษณ์ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสะท้อนภาพการเดินทางในอดีตของชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำของคนไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ขอบเขตของโครงการ

ขอบเขตโครงการ การออกแบบและปรับปรุงระบบป้ายที่มีการใช้กราฟิก สัญลักษณ์ภาพ รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภายในองค์กรทั้งหมดของเรือด่วนสายคลองแสนแสบ พร้อมทั้งภาพจำลองสถานที่จริงที่นำไปใช้งาน ซึ่งแบ่งขอบเขตงาน ดังนี้

1. โลโก้ของบริษัทการเดินทางเรือ “บริษัท แสตนแสบเรือด่วน จำกัด”
2. สิ่งพิมพ์ทางธุรกิจต่างๆ ได้แก่ จดหมาย, ตั๋วหรือบัตรโดยสาร, แผ่นพับแผนที่การเดินทาง, นามบัตร
3. สัญลักษณ์ภาพ (pictogram) ได้แก่ ชาย, หญิง, กรุณาต่อแถว, ที่จำหน่ายตั๋ว, ท่าจอดเรือ

ห้ามสูบบุหรี่, ห้ามนั่งบนกราบเรือ, ห้ามทิ้งขยะ, ห้ามเก็บของตก, ห้ามผลักห้ามกระโดดลงเรือ, ระวางคาน้ำ, ระวางทรัพย์สิน

4. ชุดป้ายทำน้ำ

- ป้ายแสดงชื่อท่าแบบเรียง 3 ท่า เพื่อบอกทิศทาง แบบติดขอบท่า 27 ท่า จำนวน 27 ท่า
- ป้ายแสดงชื่อแต่ละท่าเรือแบบสูง 27 ท่า จำนวน 27 ท่า
- ป้ายทางเข้า – ออก ท่าเรือ จำนวน 27 ท่า
- ป้ายแสดงข้อมูล แผนที่, อัตราค่าโดยสาร, สายรถประจำทาง, วันเวลา 27 ท่า จำนวน 27 ท่า

5. เสื้อพนักงาน

6. คู่มือจำหน่ายตั๋ว (Booth ticket) จำนวน 1 คู่มือ

4. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของผู้ที่มาใช้บริการเรือด่วนสายคลองแสนแสบนั้น จะเป็นกลุ่มคนที่ทำงาน กลุ่มนักเรียนนักศึกษา กลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้โดยสารทั่วไป ซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียง หรืออาจจะสะดวกมาใช้บริการเรือด่วน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการความรวดเร็วในช่วงเวลาเร่งด่วนในเวลาเช้า และเวลาเย็น สามารถลดปัญหาที่จะต้องพบกับการจราจรติดขัดในช่วงเวลาที่เร่งรีบ

5. ขั้นตอนการทำงานและวิธีการบรรลุเป้าหมาย

5.1 รวบรวมข้อมูล

- การเดินเรือสายคลองแสนแสบ
- สภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่
- การออกแบบกราฟฟิกขององค์กร

5.2 วิเคราะห์ และสรุปปัญหา

- บริษัท ทรอบครวัชนสง จำกัด
- ระบบป้ายท่าเรือ
- ออกแบบสิ่งพิมพ์
- วางแนวทางในการออกแบบ

5.3 พัฒนาแบบร่าง

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจน

6.2 สามารถทำให้บุคคลที่ใช้บริการ และผู้ที่ซึ่งกำลังมาใช้บริการสะดวกและเข้าใจในระบบเดินทาง

6.3 ทำให้มีระบบป้ายที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และมีภาพพจน์ที่ดี

6.4 มุ่งให้เกิดการดึงดูด ขอมรับ และการจดจำ เพื่อสะท้อนความเป็นคลองแสนแสบ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์กร

บทที่ 1

เรือดำน้ำสายคลองแสนแสบ

1. เรือดำน้ำสายคลองแสนแสบ

1.1 ประวัติและที่มา

“แสนแสบ” เป็นชื่อคลองซึ่งมีอายุเมื่อครั้งอดีตสมัย 100 ปีมาแล้ว คลองแสนแสบ เป็นคลองที่เชื่อมต่อจากคลองมหานาคไปทางใต้ ผ่านคลองบางกะปิ คลองหัวหมาก คลองบางขนาก ไปออกแม่น้ำบางปะกงที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยแบ่งการเรียกชื่อเป็น 2 ช่วง คือ คลองแสนแสบใต้ เริ่มจากคลองมหานาค บริเวณวัดบรมนิวาส ไปถึงหัวหมาก คลองคัน และ คลองแสนแสบเหนือ ซึ่งเริ่มจากหัวหมากผ่านคลองสามเสนช่วงปลาย คลองคัน ผ่านบางขนาก ไปออกแม่น้ำบางปะกง จากการค้นคว้าไม่พบหลักฐานว่าคลองแสนแสบขุดขึ้นแต่เมื่อใด คาดว่าน่าจะอยู่ในช่วงรัชกาลที่ 1 หลังจากที่ขุดคลองมหานาคแล้ว จนถึงก่อนขุดคลองแสนแสบช่วงปลาย (ซึ่งบางแห่งเรียกว่าคลองบางขนาก) ในรัชกาลที่ 3 ปรากฏในพระราชพงศาวดารว่า เมื่อเดือนขึ้น ขึ้นสี่ค่ำ ปีระกา นพศก จุลศักราช 1199 ตรงกับพุทธศักราช 2380 เป็นระยะเวลาที่ประเทศไทยทำสงครามกับกัมพูชาและเวียดนาม การส่งเสบียงอาหารและการติดต่อกันล่าช้าไม่ทันการ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีพิพัฒนรัตนราชโกษา เป็นแม่กองจ้างจีนขุดคลอง ตั้งแต่คลองหัวหมาก ไปถึงบางขนาก เป็นระยะความยาว 1,337 เส้น 19 วา 2 สอก กว้าง 6 วา ลึก 4 สอก ใช้เวลาขุดนาน 3 ปี จึงแล้วเสร็จ คลองแสนแสบ นับว่าเป็นคลองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมาก เพราะเป็นคลองที่เชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำบางปะกง ช่วยร่นระยะทางไปมาระหว่างเมืองปาดัง (ปราจีนบุรี) แปรดิว (ฉะเชิงเทรา) กับกรุงรัตนโกสินทร์ ถึงแม้ว่าในระยะแรกนั้น เป้าหมายของการขุดคลองอยู่ที่การคมนาคมระหว่างสงคราม แต่ภายหลังสงครามแล้ว ปรากฏว่าคลองสายนี้ กลายเป็นเส้นทางเดินเรือ ไปมาค้าขายที่สำคัญของราษฎร และต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ซ่อมแซมแก้มนาครปากคลองจากเดิม ซึ่งกว้าง 6 วา เป็นกว้าง 8 วา กับให้มีสะพาน โยงทั้งสองฝั่งคลองคลอง ฝั่งคลองละ 6 สอกด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนการคมนาคม และการค้าขาย ซึ่งนับวันจะขยายตัวสูงขึ้น ให้ได้รับความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

เรือคว่น คลองแสนแสบ เส้นทางจราจรทางน้ำ ที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้โดยสาร ในแต่ละวันจะมีประชาชนนิยมใช้บริการ ไม่น้อย กว่าเรือคว่นเจ้าพระยา ช่วยแก้ปัญหาเส้นทางที่ การจราจรติดขัดมาก เรือคว่นคลองแสนแสบ เริ่มต้นจากท่าเรือสะพานผ่านฟ้า เป้าหมาย สุดทางที่ท่าเรือวัดศรีบุญเรือง ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร ซึ่งช่วยประหยัดเวลาได้มาก โดยมี ท่าเรือประตูน้ำ เป็นศูนย์กลาง ที่พักต่อเรือ เนื่องจากคลองแสนแสบ มีขนาดแคบไม่สะดวก หากจะ ใช้เรือวิ่งสวนกันในระยะทางทั้งหมด

กิจการเรือคว่นคลองแสนแสบมีประวัติ โชกโชน ทั้งล้มลุก คลุกคลาน ก่อนที่จะประสบ ความสำเร็จ เกิดขึ้นในสมัยที่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าฯกทม. ได้ชักชวนกลุ่มเดินเรือหางยาวใน นาม หจก.ขนส่ง เมื่อ ปี 2533 มาช่วยระบายนการจราจร ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็น “ครอบครัวขนส่ง” ภายใต้การบริหารของ นายชวลิต เมธยะประภาส

ช่วงแรกของการให้บริการ ประสบปัญหาการขาดทุนมาตลอด เนื่องจากบริเวณลำน้ำใน คลองแสนแสบมีตะกอนและขยะตกค้างจำนวนมาก ทำให้ ใบจักรเรือเสียหาย ต้องใช้เวลาหลายปี กว่าจะเรียนรู้ และพัฒนาเทคนิค ติดตั้งเครื่องขนำดกลางลำเพื่อแก้ปัญหาทำให้มีกิจการมีกำไร ขยาย กิจการจนมีเรือทั้งหมด 67 ลำ ผ่านเส้นทางสาธารณะ 34 ท่า เป็นกิจการผูกขาด เหมือนได้รับ สัมปทาน โดยปริยาย และเป็นการยากจะให้ผู้ประกอบการรายอื่นมาทำธุรกิจแข่ง เนื่องจากคลอง แสบแสนมี 8 หมั่นที่ขวัดต่อปี เร่วิ่งเป็นระยะทาง 1 ล้าน 5 แสน กิโลเมตร ตลอด 365 วันที่เราได้ น้อมรับใช้ผู้มีอุปการะ นานแล้วที่เราขอระบายความในใจของชาวเรือบ้านนอกผู้ต่ำต้อย จากอดีต ที่เรานำเรือมาจากสายน้ำเจ้าพระยาอันใสสะอาด เข้าคลองแสนแสบ ซึ่งมีสายน้ำมืดมิด กลิ่น คละคลุ้ง หากแม่ย่านางเรือมีจริง ท่านคงรำให้เหมือนพวกเราบางคน ที่เหม่อมองเจ้าพระยาครั้ง สุดท้าย กองเรือของเราคงไม่ได้กลับไปสู่อ้อมกอดของแม่น้ำเจ้าพระยาอันใสสะอาดอีกแล้ว เป็น ความในใจที่ นายชวลิต เปิดเผยหลังจากดำเนินกิจการ ครบ 10 ปี เมื่อปี 2543

คลองแสนแสบนอกจากเป็นเส้นทางคมนาคมแล้ว ยังเป็นบ่อเกิดของอมตนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ส่งผลให้ขวัญกับเรียมโด่งดัง จนติดปากคนไทยในยุคนี้รวมถึงเพลงแสนแสบ เต็มเรียม โด่งดังคู่กันไปจนเป็นอมตนิรันดรกาลถึงทุกวันนี้

วิวัฒนาการการเดินเรือ ท่านเจ้าพระยาภักดีนรเศรษฐ์ (นายเลิศ) ท่านเป็นคนแรกที่เดินเรือ ด้วยเครื่องยนต์ในคลองแสนแสบ วิ่งผ่านเมืองมิน-หนองจอก โดยมีเรือของท่านเอง แต่คนทั่วไป ไม่เรียกชื่อเรือ แต่กลับเรียกขานว่า “ปาร์คนายเลิศ”

คนกรุงเทพฯน้อยคนนักที่จะรู้จักประวัติคลองแสนแสบ ช่วงวัดศรีบุญเรืองผ่านทุ่งราบอันเขียวชอุ่มอากาศแจ่มใส ย่านบางกะปิ

ช่วงที่ 2 ตั้งแต่สะพานคลองตันไปถึงประตูน้ำ เมื่อสายน้ำที่ผ่านช่วงตัดไหลผ่านคอนโดมิเนียมอันหรูหรา ดัดกับชีวิตชาวน้ำของคนไทย ย่านชอยนานาและชิดลม

ช่วงที่ 3 เลยจากประตูน้ำผ่านวังเพชรบูรณ์ วังสระปทุมที่สวยงามอย่างไม่น่าเชื่อว่าจะอยู่ในใจกลางกรุงเทพฯ เรือไหลล่องผ่านแมกไม้มานาน ผ่านต้นไม้ที่ขึ้นมากลางน้ำ ม่านไทรช้อยมาระหน้าคาคนเดินทาง โดยเฉพาะช่วงที่ผ่านตลาดไม้เบ้เข้าคลองมหานาคจะเห็นภูเขาทอง ป้อมมหาเทพ ถนนราชดำเนินเด่นเป็นสง่าอย่างไม่น่าเชื่อ ใครจะคิดบ้างแล้วว่าคลองที่ขั้วอยู่กับเรือวิ่งเล่นน้ำอยู่นั้น ได้ทอดตัวไหลผ่านถนนราชปรารภ สะพานหัวช้าง คุณเคยคิดไหมว่าคุณจะไปราชดำริอาเขต หรือศูนย์การค้ามาบุญครองกับคนที่คุณรัก โดยนั่งเรือไปในคลองแสนแสบ คลองที่ขั้วอยู่กับเรือได้พลอครักกันในอดีต

13 ปีของการให้บริการ บริษัท ครอบครัวยุคใหม่ พัฒนาหลายสิ่งหลายอย่าง จากกิจการที่ไม่มีใครให้ความสนใจ เป็นกิจการที่หลายคนอยากเข้ามาเป็นทางเลือกให้กับคนเดินทางอยู่ต่อไป

2.1.2 ที่ตั้งของบริษัทครอบครัวยุคใหม่จำกัด

ทำเลที่ตั้งของบริษัท ครอบครัวยุคใหม่ จำกัด นั้นอยู่ในบริเวณที่ริมน้ำของคลองแสนแสบ ซึ่งติดกับบริเวณของวัดศรีบุญเรือง มีทางเข้าออกได้ 2 ทาง จากทางถนนบ้านม้า และ ทางถนนบางกะปิ

บริษัท ครอบครัวยุคใหม่ จำกัด 254/172 หมู่ที่ 3 แขวงสะพานสูง เขตบึงกุ่ม
สะพานสูง กทม. 10200 โทร. 02-735-0553

1.2 รูปแบบของท่าเรือ

รูปแบบของท่าเรือ คลองแสนแสบ มีอยู่ด้วยกันหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับพื้นที่บริเวณท่าและสถานที่ตั้งนั้นๆ เป็นสำคัญ

1.2.1 ท่าเรือแบบไม้ เป็นท่าเรือที่เป็นมีสร้างมานาน ซึ่งไม่มีการปรับปรุง ซึ่งมีการซ่อมแซมอยู่ต่อเนื่อง

1.2.2 ท่าเรือแบบเหล็ก เป็นท่าเรือที่มีคนใช้บริการมาก เพราะมีการรองรับน้ำหนักได้ดีกว่าท่าเรือที่เป็นแบบไม้

สภาพโดยรวมความยาวของท่าเรือจะขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดในแต่ละท่า ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก เมื่อทำการประเมินขนาด ซึ่งหาค่ามาตรฐานของท่าเรือมิได้ แต่เรื่องความปลอดภัยนั้นถือว่าปลอดภัย

1.3 ชื่อท่าเรือในคลองแสนแสบ

ท่าเรือคลองแสนแสบมีอยู่ด้วยกัน 27 ท่า การขึ้นลงฝั่งนั้น จะมีทั้ง ชายและขวา มิได้มีแค่ฝั่งใดฝั่งหนึ่งในการขึ้นและลงเรือ ได้แก่

- 1.3.1 ท่าวัดศรีบุญเรือง
- 1.3.2 ท่าตลาดบางกะปิ
- 1.3.3 ท่าเคอะมอลล์ บางกะปิ
- 1.3.4 ท่าวัดกลาง
- 1.3.5 ท่ามหาดไทย
- 1.3.6 ท่า ม.รามคำแหง
- 1.3.7 ท่าวัดเทพศิลา
- 1.3.8 ท่ารามคำแหง 29
- 1.3.9 ท่าเคอะมอลล์ 3
- 1.3.10 ท่าสะพานคลองตัน
- 1.3.11 ท่าชาญอึสระ
- 1.3.12 ท่าซอยทองหล่อ
- 1.3.13 ท่าสุเหร่าบ้านดอน
- 1.3.14 ท่าวัดใหม่ช่องลม
- 1.3.15 ท่าอิดัลไทย
- 1.3.16 ท่าประสานมิตร
- 1.3.17 ท่าอโศก
- 1.3.18 ท่านานาเหนือ

- 1.3.19 ทำน่านาชาติ
- 1.3.20 ทำสะพานวิทยุ
- 1.3.21 ทำซิดลม
- 1.3.22 ทำประตุน้ำ
- 1.3.23 ทำสะพานหัวช้าง
- 1.3.24 ทำบ้านครัวเหนือ
- 1.3.25 ทำสะพานเจริญผล
- 1.3.26 ทำตลาด โป้แป้
- 1.3.27 ทำผ่านฟ้าลีลาศ

1.4 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการออกแบบกราฟิกต่างๆ

1.4.1 ตราสัญลักษณ์ของบริษัท เป็นสัญลักษณ์ครอบครัวชนสง ออกแบบเป็นรูปครอบครัว 4 คน พ่อแม่และ ลูกๆ

1.4.2 บัตรโดยสาร มีการออกแบบเป็น 4 สี และมีราคาต่างกัน มีราคา 8บาท 10 บาท 12 บาท 14บาท 16 บาท 18 บาท ซึ่งจะสีดังนี้ เขียว ส้ม ชมพู ฟ้า ดำ เป็นต้น ออกแบบเพื่อความสะดวกในการตรวจตราตัว

1.4.3 เครื่องแต่งกายพนักงาน มีเสื้อเป็นสีน้ำเงินหลัก และมีโลโก้รองจากตราสัญลักษณ์บริษัท ติดอยู่หลังเสื้อ ซึ่งออกแบบมีเรือ และเขียนคำว่า “ครอบครัวชนสง”

1.4.4 ป้ายท่าเรือต่างๆ ระบบป้ายท่าเรือมีอยู่ 2 ลักษณะ

1.4.4.1 เป็นป้ายไม้ ซึ่งเป็นป้ายที่เป็นดั้งเดิมดั้งเดิมแล้วเมื่อเกิดชำรุด ก็มีการเปลี่ยนป้ายไม้ใหม่ ติดตั้งโดย บริษัท ครอบครัวชนสง จำกัด

1.4.4.2 เป็นป้ายพลาสติก ซึ่งมีอยู่เฉพาะบางท่าเรือ เป็นป้ายของทางกรุงเทพมหานครได้จัดทำให้

1.4.5 ค่าโดยสาร มีอยู่ 6 อัตรา คือ 8, 10 , 12, 14, 16, 18 บาท

1.4.6 กราฟิบบนตัวเรือ มีการเขียนชื่อบริษัทติดข้างตัวเรือ และหมายเลขทะเบียนเรือ การใช้สีนั้นจะเป็นเหมือนกันทุกลำ ใช้สี ส้ม น้ำเงิน เหลือง ทำเป็นชั้นๆไป

1.5 วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่มาใช้บริการ

กลุ่มเป้าหมายเป็นคนที่ไม่มีและไม่มีพาหนะส่วนตัว ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช้มีพาหนะส่วนตัว และต้องการความรวดเร็วในช่วงเวลาที่เร่งด่วนยามเช้า อาจจะไปเพื่อไปทำงาน เพื่อไปเรียน รวมถึงเวลาเย็น เลิกงาน เนื่องจากผู้ที่มาใช้บริการนั้น หลีกหนีถึงปัญหาการจราจรที่เป็นปัญหาสำคัญของคนกรุงเทพฯ และเป็นเส้นทางที่แออัดอีกด้วย

โดยส่วนใหญ่กลุ่มเป้าหมายหลักเป็นวัยทำงาน ซึ่งสถานที่ทำงานอยู่ใจกลางเมือง ย่าน ประตูน้ำ ชิดลม สีลม สุขุม หรือแม้กระทั่งฝั่งธน เป็นต้น

1.6 วิเคราะห์ข้อดี และข้อเสียของระบบเรือด่วน

การเดินทางเส้นคลองแสนแสบ โดยมีเรือหางยาวขับเคลื่อนโดยเครื่องยนต์ เป็นแบบมีพวงมาลัยขับ ซึ่งในการเดินทางนั้นทำเวลาได้รวดเร็ว มีข้อดีและข้อเสียต่างๆ ดังนี้

1.6.1 วิเคราะห์ข้อดี

- แก้ปัญหาจราจร
- เดินทางสะดวก รวดเร็ว

1.6.2 วิเคราะห์ข้อเสีย

- กลิ่นน้ำเน่าเสียในคลองแสนแสบ
- ระบบป้ายบอกข้อมูลต่างๆ ไม่ชัดเจน
- สำหรับผู้ใช้บริการใหม่ ถือว่ายากที่จะเข้าใจในการขึ้นและลงเรือ
- อาจเกิดอันตรายได้ในช่วงเวลาที่เร่งด่วน ขึ้นและลงเรือ อย่างรวดเร็ว
- ตัวอักษรที่ปรากฏบนตัวป้ายยังมองได้ไม่ชัดบางป้ายทำเรือ และไม่เป็นระบบ

1.7 การโดยสารเรือสายอื่นๆ

1.7.1 โดยสารเรือด่วนสายคลองลาดพร้าว

เส้นทางเริ่มจากสะพานใหม่ บริเวณตลาดคิงเจริญ สิ้นสุดที่สะพานพระ โขนง บริเวณทางด่วนสาย รามอินทรา-อาจณรงค์ โดยวิ่งระหว่างเวลา 05.30-19.30 น. ทุกวัน ผ่านจุดต่าง ๆ อัตราค่าโดยสาร 7-15 บาท ใช้เวลาตลอดเส้นทาง 1.30 ชม. ดำเนินการโดย บริษัท นาวาน้ำใจ โทร. 691-0455 การเดินทางเข้าสู่ตลาดคิงเจริญนั้น มีรถบริการซึ่งเป็นสวัสดิการของ กองทัพอากาศ เป็นรถมินิบัสสีน้ำเงินเข้ม วิ่งจากกองทัพอากาศผ่านท่าอากาศยานกรุงเทพ สิ้นสุดที่ตลาดคิงเจริญ (เส้นทางสะพานใหม่-ดอนเมือง) ค่าบริการ 3 บาท เริ่มเวลา 05.00-21.00 น. ทุกวัน

ระหว่างการเดินทางตลอดสองฝั่งคลองร่มรื่นด้วยสวนมะพร้าว และบ้านเรือนที่ปลูกด้วยไม้สภาพน้ำในคลองบางช่วงใสสะอาด นักท่องเที่ยวสามารถใช้เส้นทางสายนี้เข้าถึงถนนสายหลักในกรุงเทพฯ ได้สะดวก รวดเร็ว คลองลาดพร้าวนอกจากจะแบ่งเบาการจราจรบนท้องถนนแล้ว ยังเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำได้อีกเส้นทาง มีท่าเรือดังนี้

1. ท่าสะพานใหม่ Tha Saphan Mai
  2. ท่าแจ้งวัฒนะ Tha Changwattana
  3. ท่าบางบัว Tha Bang Bua
  4. ท่าเสนานิคม Tha Senanikom
  5. ท่าอภากาศิรมย์ Tha Arpapirom
  6. ท่าวัดลาดพร้าว Tha Wat Lad Phrao
  7. ท่าสะพาน 2 Tha Saphan 2
  8. ท่าสุทธิสาร Tha Suthisan
  9. ท่าลาดพร้าว Tha Lad Phrao
  10. ท่าประชาอุทิศ Tha Pracha Uthit
  11. ท่าไทย-ญี่ปุ่น Tha Thai-Yipun (Thai-Japan)
  12. ท่าคลองตัน Tha Khlong Tan
  13. ท่าสุขุมวิท 71 Tha Sukhumvit 71
  14. ท่ามหาบุศย์ Tha Mahabut
  15. ท่าพระโขนง Tha Phrakanong
- 1.7.1 โดยสารเรือด่วนสายเจ้าพระยา

ภาพที่ 2.1 ภาพเรือด่วนสายเจ้าพระยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แม่น้ำและลำคลองน้อยใหญ่ล้วนมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของทุกชีวิต เป็นแหล่งน้ำใช้ อุปโภคบริโภคและการ เกษตร ในอดีตใช้เป็นเส้นทางคมนาคม และยังเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของไทยใน ปัจจุบัน มีคลองหลายแห่งที่ขุดขึ้นเพราะเหตุผลนี้ จำนวนคลองที่มากมายนั้นทำให้เราได้รับการขนานนามว่าเป็น “เวนิสตะวันออก” ลำคลองเหล่านี้ มีแหล่งกำเนิดมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำเจ้าพระยาเกิดจากแม่น้ำปิงและแม่น้ำน่านไหลมาบรรจบกันที่ตำบลปากน้ำโพ บริเวณด้านหน้าเขื่อนในตัวเมือง จ.นครสวรรค์ บริเวณนั้นจะมองเห็นความแตกต่างของสายน้ำทั้งสอง ได้อย่างชัดเจน คือ แม่น้ำน่านจะมีสีค่อนข้างแดง และแม่น้ำปิงจะเป็นสีค่อนข้างเขียว เมื่อไหลมาบรรจบกันแล้วจึงค่อย ๆ รวมตัวกันกลายเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่สำคัญ ของประเทศ ไหลผ่านจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลาง เรื่อยมาจนถึงกรุงเทพมหานคร และลงสู่ทะเลอ่าวไทยที่ อ.ปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ มีความยาวประมาณ 370 กิโลเมตร แม่น้ำเจ้าพระยาสายปัจจุบันนั้นบางช่วงคือ คลองที่ขุดลัดแม่น้ำเจ้าพระยาสายเก่า เนื่องจากสายน้ำไหลคดเคี้ยวมากจึง ต้องขุดคลองลัดขึ้นมา เพื่อให้การเดินทางสะดวกรวดเร็วขึ้น การขุดคลองนั้นมีอยู่สามสมัย ได้แก่ ครั้งแรก ขุดในสมัยของสมเด็จพระชัยราชา ขุดตั้งแต่คลองบางกอกน้อยบริเวณหน้าสถานีรถไฟบางกอกน้อย ไปถึง คลองบางกอกใหญ่ บริเวณหน้าวัดอรุณราชวราราม เพื่อความสะดวกในการค้าขายซึ่งสมัยนั้นจะติดต่อกับ โปรตุเกส และจีน ครั้งที่สอง ขุดในสมัยพระมหาจักรพรรดิ ขุดคลองบางกอกน้อยเชื่อมสายใน ระหว่างคลองบางกอกน้อย ส่วนที่เป็น แม่น้ำเจ้าพระยาเดิมตรงวัดสุวรรณคีรีกับคลองบางกรวยตรงวัดชะลอม ครั้งที่สาม ขุดในสมัยพระเจ้าปราสาททองจากวัดเฉลิมพระเกียรติมาเชื่อมกับปากคลองบางกรวยในปัจจุบัน (แม่น้ำ เจ้าพระยาเดิม) สองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยามีสถานที่ที่น่าสนใจมากมาย เราอาจจะเคยลองเรือไปตามแม่น้ำสายนี้ และชื่นชมกับวิถีของชีวิต ผู้คน บ้านเรือนรูปร่างแปลกตาตามชุมชนต่างๆ วัดวาอารามและบรรยากาศที่เย็นสบาย แต่ก็เ็นความประทับใจ เพียงแค่ ช่วงเวลาหนึ่งแล้วก็ผ่านไป หากพวกเขาทราบความเป็นมา หรือความสำคัญของสิ่งเหล่านั้น คลองบางกอกใหญ่ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “คลองบางข้าหลวง” หรือ “คลองบางหลวง” เคยเป็นชุมชนของข้าหลวง ตั้งแต่สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี คลองนี้ก็คือแม่น้ำเจ้าพระยาสายเดิม เคยเป็นเส้นทางสำหรับเรือที่มาค้าขาย สองฝั่งคลองมีเรือนไทย ให้เห็นตามรายทาง ทั้งเรือนปั้นหยา เรือนฝากระดาน เรือนทรงระบำแบบบังกะ โล มีเรือแม่ล้เข้ามาจากท่าราชินี (ปากคลอง คลาด) และท่าสะพานพุทธ มีสถานที่ที่น่าสนใจ ดังนี้

เรือด่วนเจ้าพระยาเป็นกิจการของเอกชนในรูปของบริษัทมีลักษณะการให้บริการ ผู้โดยสารไปตามความยาวของแม่น้ำตั้งแต่ท่านนทบุรี-ท่าวัดราชสิงขร ซึ่งการเดินทางโดยเรือเป็นระบบการขนส่งแบบกลุ่ม เช่นเดียวกับรถเมล์ รถไฟ ขณะที่รถยนต์ส่วนตัว แท็กซี่ เป็นการขนส่งแบบเดี่ยว เรือด่วนเจ้าพระยาให้บริการทุกวันตั้งแต่เวลา 06.00-18.40 น. โดยเรือด่วนเที่ยวสุดท้าย (จะมีธงสีน้ำเงินติดที่ท้ายเรือ) ออกจากท่านนทบุรี เวลา 17.45 น. และออกจากท่าวัดราชสิงขร เวลา 18.00 น. โดยเฉลี่ยเรือ 1 ลำให้บริการวันละ 3 เที่ยวต่อวัน บริการทั้งหมด 115 เที่ยวต่อวัน มีเรือบริการประมาณ 24 ลำ บริการเรือด่วน แบ่งออกเป็น 1. เรือด่วนธรรมดา สายนทบุรี-วัดราชสิงขร ให้บริการตั้งแต่ 06.00-18.40 น. เรือออกจากท่าทุก 20 นาที ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง 15 นาที อัตราค่าโดยสาร 4-15 บาทตามระยะทาง จุด 31 ท่า 2. เรือด่วนพิเศษ ให้บริการวันจันทร์-ศุกร์ ระหว่างเวลาเร่งด่วน ช่วงเช้า 05.50-09.00 น. และช่วงเย็น 15.00-19.00 น. มี 2 สาย คือ สายนทบุรี-ราษฎร์บูรณะ (ธงเหลือง) ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง 50 นาที อัตราค่าโดยสาร 15-40 บาทตามระยะทาง จุด 10 ท่า [ท่านนทบุรี (พิบูลสงคราม 3), ท่าพระราม 7, ท่าบางโพ, ท่าเทเวศน์, ท่าพระปิ่นเกล้า, ท่าวังหลัง, ท่าราชวงศ์, ท่าสี่พระยา, ท่าสาทรและท่าราษฎร์บูรณะ] สายนทบุรี-สาทร (ธงสีแดง) ใช้เวลาเดินทาง 45 นาที อัตราค่าโดยสาร 10 บาท ตลอดสาย จุด 13 ท่า [ท่านนทบุรี (พิบูลสงคราม 3), ท่าพระราม 7, ท่าบางโพ, ท่าพายัพ, ท่าสะพานกรุงธน, ท่าเทเวศน์, ท่าพระปิ่นเกล้า, ท่าวังหลัง, ท่าช้าง, ท่าสะพานพุทธ, ท่าราชวงศ์, ท่าสี่พระยาและท่าสาทร] เรือด่วนเจ้าพระยามีขนาดเรือกว้าง 2.5-4.50 เมตร ยาว 15.15-28.20 เมตร ลึก 0.76-1.65 เมตร หนาหน้าหนัก 10.32-35.52 ตันกรอสส์ น้ำหนักบรรทุกผู้โดยสารของเรือประมาณ 90 คนต่อลำ

ภาพที่ 2.2 ภาพเรือด่วนประจำทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.3 ภาพเรือค่วนพิเศษ ชงส้ม

ภาพที่ 2.4 ภาพเรือค่วนพิเศษ

ภาพที่ 2.5 ภาพเรือค่วนพิเศษ ชงฟ้า

สถานที่ และเบอร์ติดต่อสอบถาม

บริษัท เรือค่วนเจ้าพระยา จำกัด

78/24-29 ถนนมหาธาตุ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ : +66(0) 2623-6001-3, +66(0) 2225-3003, +66(0) 2222-5330

แฟกซ์ : +66(0) 2225-3002

อีเมล : info@chaophrayaboat.co.th

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การออกแบบกราฟิกสำหรับองค์กร

2.1 ความเป็นมา และการออกแบบกราฟิกในสภาพแวดล้อม

2.1.1 ความเป็นมาของการออกแบบกราฟิกในสภาพแวดล้อม

มนุษย์สมัยดึกดำบรรพ์นั้น ได้วาดรูปลงบนผนังถ้ำเป็นครั้งแรก ซึ่งเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมา ชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งสามารถแสดงถึงเรื่องราวต่างๆ ในการดำเนินชีวิต และวิวัฒนาการของมนุษย์ได้ ไม่เพียงแต่ได้ค้นพบการสื่อสารที่มีความหมายมากขึ้น เช่น การทำเสียงขู่ การทำเสียงคำ การทำเสียงคำราม หรือการใช้มือแสดงท่าทาง ยังได้เริ่มกำหนดรูปร่างในการสื่อสารเป็นสัญลักษณ์อีกด้วย

เมื่อถึงระยะเวลาหนึ่ง กรีก-โรมัน ได้ทำการพัฒนาระบบของตัวอักษร และสำเนียงให้เกิดความแตกต่างทางด้านภาษา ถึงแม้ว่าตัวหนังสือที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจะมีมากมายหลายแบบ และมีความแตกต่างกัน แต่ตัวหนังสือภาษาอังกฤษเป็นที่ยอมรับว่าเป็นหนึ่งทางการรับรู้มากที่สุด ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนทางด้านกราฟิกได้เป็นอย่างดี และยังสามารถนำไปใช้กับระบบป้ายในปัจจุบันได้อีกด้วย เมื่อเทคโนโลยีกว้างขวางมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดระบบข้อมูลข่าวสารที่ต้องการสื่อสารให้มีความชัดเจนมากขึ้น

2.1.2 ความเป็นมาของการออกแบบป้ายสัญลักษณ์

องค์การสหประชาชาติได้มีการประชุมเพื่อความร่วมมือระดับนานาชาติ(1970) ได้มีความเห็นให้มีการใช้สัญลักษณ์ภาพเพื่อประโยชน์ในการสื่อสารร่วมกัน และได้รับการพัฒนาให้เป็นระบบ และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบนำทาง โดยการใช้ภาพขึ้นมาเป็นระบบที่รวบรวมการออกแบบ วัสดุ และวิธีการผลิต รวมทั้งวิธีการดำเนินการติดตั้งให้เป็นเครื่องมือในการบอกทิศทาง บอกคำสั่ง และให้ข้อมูลอย่างเป็นระเบียบแบบแผน ถือได้ว่าระบบป้ายสัญลักษณ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบกราฟิกสำหรับสภาพแวดล้อม (Environmental Graphic Design) ระบบป้ายสัญลักษณ์นั้นได้รับความสนใจอย่างจริงจังไม่นานนัก แต่มีบทบาทที่สำคัญ และมีประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายที่มีขนาดใหญ่ทั่วโลก

2.1.3 ประเภทของสัญลักษณ์

มนุษย์กำหนดสิ่งที่ใช้แทนสิ่งต่างๆขึ้น เพื่อประโยชน์ของการสื่อสารต่อกันในกลุ่มชนของตน และสัญลักษณ์เหล่านั้นได้ถูกจัดหมวดหมู่ไว้ตามความเข้าใจและวัฒนธรรมของตน เมื่อโลกมีการสื่อสารที่ดี ความหมายและประเภทของสัญลักษณ์กลับถูกนำมาใช้อย่างสับสนพอสมควร หลังจากที่เข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นภาพรวมแล้วต่อไปนี้จะนำเสนอสัญลักษณ์แต่ละประเภทให้ละเอียดยิ่งขึ้น และอธิบายความหมายพร้อมตัวอย่างประกอบ แม้ว่าจะไม่สามารถให้คำจำกัดความที่ต่างมีความหมายซ้ำซ้อนและแยกแยะออกจากกันได้ แต่ก็สามารถเข้าใจถึงความหมายของศัพท์แต่ละคำ ซึ่งเป็นประเภทต่างๆของสัญลักษณ์ได้มากขึ้น

1. สัญลักษณ์บ่งบอกความเป็นเจ้าของ

หมายถึง สัญลักษณ์ทางธุรกิจที่เป็นเครื่องหมายแทนบริษัท ห้างร้าน หรือไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ สถาบัน ซึ่งมีความหมายคล้ายกับเครื่องหมายการค้า และตรา ดังที่เบร์รีแมน (Berryman, 1979) ได้อธิบายไว้ว่า สัญลักษณ์ หมายถึงเครื่องหมายที่ปราศจากตัวอักษรประกอบ ใช้แสดงถึงบริษัทหรือสถาบัน และมีการคุ้มครองตามกฎหมาย ควรมีลักษณะเป็นเอกภาพ เรียบง่าย และสร้างความจดจำได้ง่าย แต่ต้องมีค่าใช้จ่ายในการโฆษณา เพื่อแสดงไม่ให้เกิดการสับสนกับสัญลักษณ์อื่นๆ

2. สัญลักษณ์สื่อความหมาย

หมายถึง สัญลักษณ์ที่เป็นรูปภาพ ซึ่งคนในสังคมเรียนรู้มานาน และเข้าใจความหมายโดยอัตโนมัติ แม้รูปนั้นจะไม่สัมพันธ์กับความหมายโดยตรงก็ตาม เช่น รูปเครื่องหมายบวกสีแดงไม่ใช่การบวก แต่เป็นตัวแทนของพยาบาลหรือกาชาด หรือรูปนกเค้าแมวบางกลุ่มอาจมองว่าเป็นตัวแทนของความชาญฉลาด บางกลุ่มอาจมองว่าเป็นที่อัปมงคล เป็นต้น กล่าวคือ การแปลความหมายของสัญลักษณ์จะเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมด้วย ดังที่กุวายามะ (Kuwayama, 1973) และฟอลลิสและแฮมเมอร์ (Follis and Hammer, 1979) ได้ให้ความหมายตรงกัน พอสรุปได้ว่า “สัญลักษณ์เป็นรูปที่มีความเป็นนามธรรมเกี่ยวข้องกับความคิดของสาธารณชน” เห็นได้จากสัญลักษณ์สันติภาพออกแบบแนวคิดมาจากจุดประสงค์การปลดปล่อยนิวเคลียร์ อักษร N คือ นิวเคลียร์ D คือ การปลดปล่อยแล้วล้อมรอบด้วยวงกลมแสดงถึงความเรียบร้อยทั่วโลก

2.1.4 เครื่องหมายภาพ (Pictograph)

คำนี้มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า Pictograms หมายถึง สัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงวัตถุประสงค์ กิจกรรม การกระทำ กระบวนการ หรือแนวคิด ซึ่งมีใช้กันในสังคมมนุษย์มาช้านาน และเป็นสากล ควรออกแบบให้มาตรฐาน แต่เป็นเรื่องยากเนื่องจากการแตกต่างของการรับรู้ เรียนรู้ ช่วงเวลาของ บุคคลสมัย แบบอย่างศิลปะและวัฒนธรรม สัญลักษณ์เป็นการสื่อสารระหว่างสาธารณชนกับรัฐหรือ องค์การเอกชน

อย่างไรก็ตามยังมีผู้ที่จัดเครื่องหมายภาพเช่นเดียวกับสัญลักษณ์ ดังคำอธิบายของ อารี สุทธิพันธุ์ (2527) สัญลักษณ์ คือ สิ่งที่มีมนุษย์ออกแบบสร้างขึ้น เพื่อใช้แทนสื่อความหมายที่ให้ ทุกคนในสังคมปฏิบัติกัน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

- เครื่องหมายภาพในงานกีฬา

เป็นภาพที่สามารถสื่อสารถึงกีฬาแต่ละชนิดได้ชัดเจน โดยไม่ต้องอ่านชื่อกีฬา

- เครื่องหมายภาพในการจราจร

เครื่องหมายจราจรที่เป็นเครื่องหมายห้าม คือ รูปวงกลมมีเส้นพาดเฉียง เครื่องหมายจราจร ประเภทเตือน คือ ป้ายสามเหลี่ยม แด่ในประเทศไทยใช้ทั้งรูปสามเหลี่ยมและขนมเปียกปูน

- เครื่องหมายภาพที่แสดงบนหีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์

เป็นเครื่องหมายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้า ซึ่งกำหนดตามแนวขององค์การระหว่าง ประเทศว่าด้วยมาตรฐาน ISO (International Organization for Standardization)

- เครื่องหมายภาพที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งมวลชน

มักใช้ในสถานีขนส่งทางบก หรือสนามบิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้ เป็นระบบการออกแบบของ สถาบันออกแบบกราฟิกสหรัฐอเมริกา AIGA (American Institute of Graphic Arts) ออกแบบให้กับ กรมการขนส่งทางบกประเทศสหรัฐอเมริกา (DOT)

- เครื่องหมายภาพที่ใช้ในอาคารสาธารณะและเครื่องหมายภาพทางสถาปัตยกรรม

เช่น ลูกศร ห้องน้ำชาย ห้องน้ำหญิง ซึ่งออกแบบไปต่างๆ กัน

- เครื่องหมายภาพทางการสื่อสาร

เป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายของผู้ทำงาน และประชาชนเกี่ยวกับโทรทัศน์ วิทยุ คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์

- เครื่องหมายภาพทางศาสนาและความเชื่อ

เป็นเครื่องหมายที่สามารถใช้แทนศาสนาในโลก และความเชื่อในลัทธิต่างๆ ตลอดจนสัญลักษณ์ประจำจักรราศี เป็นต้น

- เครื่องหมายภาพด้านความปลอดภัย

เป็นเครื่องหมายที่ใช้ในการก่อสร้างในโรงงานอุตสาหกรรม หรือสถานที่สาธารณะอื่นๆ

2.2 ตราสัญลักษณ์ (Logo)

ราชบัณฑิตยสถาน (2530) อธิบายตราความหมายของตราสัญลักษณ์ไว้ว่า คำว่า Logo คัดทอนมาจาก Logotype หมายถึง เครื่องหมาย ตรา สัญลักษณ์ ซึ่งสื่อความหมายเฉพาะถึงส่วนราชการ มูลนิธิ สมาคม บริษัท ห้างร้าน ฯลฯ อาจจะเป็นตัวอักษรหรือรูปภาพ หรือทั้งสองอย่างประกอบกัน รูปภavnนั้นมักจะเป็นลักษณะเลขศิลป์ (Graphic Art)

จะเห็นได้ว่า ตราสัญลักษณ์ หรือ ตรา ใช้แทนคำภาษาอังกฤษ Logo หรือใช้ทับศัพท์ “โลโก้” มีความหมายกว้าง แต่อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ตราสัญลักษณ์ของภาพราชการ

หน่วยงาน หรือองค์กรที่ไม่มุ่งผลประโยชน์เชิงธุรกิจ เช่น สัญลักษณ์ของกระทรวง ทบวง กรม จังหวัด มูลนิธิ สมาคม พรรคการเมือง และรัฐวิสาหกิจ

2. ตราสัญลักษณ์ของบริษัท ห้างร้าน

ตราสัญลักษณ์ของบริษัทว่าสัญลักษณ์ทางการค้าที่มุ่งผลประโยชน์เชิงธุรกิจ มีลักษณะดังนี้

2.1 โลโก้ ที่มีเฉพาะตัวอักษรคำย่อ เช่น R แทนห้าง โรบินสัน กางเกงยีนส์ PJ และใช้คำเต็ม เช่น ชื่อหนังสือสมัครงาน H แทน Honda

2.2 มีเฉพาะรูปภาพ ลักษณะเดียวกับสัญลักษณ์ เช่น ปตท. การสื่อสารแห่งประเทศไทย

2.3 มีรูปภาพประกอบตัวอักษร เช่น ตราสัญลักษณ์ แข่งขันกีฬา แชมพูแพนทีน

ในขอบเขตของตราสัญลักษณ์ที่นั้นสามารถแบ่งประเภทของโลโก้ต่างออกไปดังนี้
นิตยสารฟอร์นิเจอร์ (2527) ได้ลงบทความเกี่ยวกับตรา โดยใช้ทับศัพท์ Logo และแบ่งประเภทไว้ดังนี้

โลโก้ (Logo) หมายถึง ตราสัญลักษณ์ที่แสดงออกในรูปต่างๆ กัน และไม่มีตัวอักษรประกอบ

โลโก้ไทป์ (Logo Type) หมายถึง เป็นตราสัญลักษณ์ที่นำรูปมารวมกับตัวอักษรที่เป็นตัวหนังสือทั้งภาษาไทย อังกฤษ จีน ฯลฯ

แบรนด์โลโก้ (Brand Logo) หมายถึง ตราหรือเครื่องหมายที่ติดอยู่กับสินค้า

คอมพานีโลโก้ (Company Logo) หมายถึง ตราของเจ้าของกิจการ ห้างร้าน บริษัท สถาบัน ตราสินค้ากับตราบริษัทบางแห่ง ถ้ามีสินค้าน้อยชนิดจะใช้ตราสินค้ากับชื่อบริษัทร่วมกัน เช่น ห้างขายยาอังกฤษตรางูและมีเป็งตรางู

อย่างไรก็ตามยังมีผู้ที่ให้ความหมายของโลโก้ในลักษณะขอบเขตแคบกว่าที่กล่าวมา คือ วิรุณ ตั้งเจริญ, (2531) อ้างจาก เบร์รีแมน (Beryman, 1979) อธิบายว่าเครื่องหมายภาษาโลโก้ คือ การแสดงภาษาตัวอักษรที่เป็นคำอ่านออกเสียง เป็นคำถามความต้องการของผู้ถือลิขสิทธิ์ ใช้แสดงถึงบริษัท ห้างร้าน หรือเป็นตราสัญลักษณ์ของสินค้า ลักษณะสำคัญ คือ อ่านได้มีเอกภาพชัดเจน เช่น Exxon ไวไว เครื่องหมายภาษาเหล่านี้เป็นเสมือนเครื่องชี้เฉพาะ (Identity device) ได้อย่างดี เพราะมีความสัมพันธ์ทั้งภาพและเสียง (Visual and Phonetic codes) ที่ใช้กันคุ้นเคย ต่างไปจากภาพสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรม เป็นลักษณะอาจใช้แทนบริษัท ห้างร้าน หรือชิ้นสินค้าก็ได้

ดังนั้น ตราสัญลักษณ์ จึงมีความหมาย 2 แนวทาง คือ ตราสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของหน่วยงาน บริษัท ห้างร้าน หรือหมายถึง ตราสัญลักษณ์ที่ออกแบบโดยใช้ตัวอักษรเป็นคำที่อ่านออกเสียงได้มาประดิษฐ์เป็นลักษณะเฉพาะ อาจใช้แทนบริษัท ห้างร้าน หรือชื่อสินค้าก็ได้

ตราสัญลักษณ์ คือ ตราที่ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย ส่วนเครื่องหมายการค้า คือ ชื่อสินค้าของบริษัท ดังที่ ลิป อีเวลิน (2538) ใช้แทนคำโลโก้ โลโก้ไทป์ และ โลโก้แกรม ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมสินค้าหรือบริการของบริษัท ส่วนเครื่องหมายการค้าที่คล้ายคลึงกับโลโก้ที่อาจเป็นตัวอักษรหรือสัญลักษณ์แต่จะบ่งบอกถึงความเกี่ยวกันระหว่างสินค้าที่ประทับตราหรือสัญลักษณ์นั้นกับผู้เป็นเจ้าของ เครื่องหมายการค้าที่ซื้อขายสินค้านั้น แต่เครื่องหมายการค้าต้องนำไปจดทะเบียนต่อทางราชการ

2.2.1 หลักการออกแบบกับสัญลักษณ์

ในการออกแบบงานศิลปะทุกแขนง ต้องนำองค์ประกอบของการออกแบบ (Element of Design) ได้แก่ เส้น สี รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ลักษณะผิว ฯลฯ มาจัดให้เกิดความงามเหมาะสมตาม หลักการออกแบบ (Principles of Design) ได้แก่ ความเป็นเอกภาพ ความสมดุล ความกลมกลืน การเน้น การซ้ำ และการตัดกัน ดังปรากฏในหลักการออกแบบสัญลักษณ์ที่ดีข้อหนึ่งว่าจะต้องมีความงามตามหลักการออกแบบ

- ความเป็นเอกภาพ (Unity)

เป็นหลักสำคัญที่เป็นบทสรุปของการออกแบบ หมายถึงการออกแบบให้เกิดความเป็นหนึ่ง มีความลงตัวในทุกองค์ประกอบ กลไกของเอกภาพเป็นกลไกของความงาม และเป็นกลไกของ สไตล์เอกภาพของผลงานเกิดจากองค์ประกอบ และหลักการออกแบบการให้มีจุดเด่น มีความสมดุล และหลายๆ อย่างประกอบกันจึงก่อให้เกิดเป็นเอกภาพ

เอกภาพของสัญลักษณ์ก็เช่นเดียวกัน ต่างกันที่เอกภาพของงานจิตรกรรมมักอยู่ในกรอบ สีเหลี่ยม แต่เอกภาพของสัญลักษณ์จะอยู่ในตัวของสัญลักษณ์เองอย่างเป็นเอกเทศ เช่น

การจัดให้เกิดเอกภาพของทิศทาง อาจออกแบบ ไปซ้ายหรือขวา หรือรวมศูนย์การใช้ สัญลักษณ์ผสมกับตัวอักษร ต้องคำนึงถึงเอกภาพของรูปแบบการออกแบบสัญลักษณ์ที่ต้องการ ความหมายมากๆ อาจทำให้ขาดเอกภาพทางความคิด เช่น

ตัวอย่างสัญลักษณ์เมืองอุดรธานี 100 ปี มีความหมายครบถ้วน แต่ขาดเอกภาพทางความคิด เนื่องจากมีองค์ประกอบมากเกินไป มีอนุสาวรีย์ มีพระธาตุ หม้อบ้านเชียง ดอกกล้วยไม้ ระเบิดบิน ลายไทย ตัวอักษร ฯลฯ ส่วนสัญลักษณ์ Compact Disc มีเอกภาพทั้งในตัวเอง และระหว่าง สัญลักษณ์ เพราะใช้แบบตัวอักษรเดียวกัน ใช้ลักษณะลายเส้น และอยู่ในรูปร่างสี่เหลี่ยมเช่นเดียวกัน

- ความสมดุล (Balance)

หมายถึง การจัดองค์ประกอบให้เกิดความรู้สึกว่าแต่ละส่วนมีน้ำหนักต่อกัน โดยการรับรู้ ทางสายตา ความสมดุลมี 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ความสมดุลแบบเหมือนกัน (Formal Balance หรือ Symmetrical Balance) การจัดภาพให้มีลักษณะซ้ายขวาเท่ากันเหมือนกัน จัดง่ายแต่มีความน่าสนใจน้อย เหมาะสมกับงานออกแบบ สัญลักษณ์มาก เพราะสัญลักษณ์ต้องการความน่าเชื่อถือ ดูเป็นทางการ

2. ความสมดุลแบบไม่เหมือนกัน (Informal Balance หรือ Asymmetrical Balance) เป็นการสร้างความสมดุลให้ดูเท่ากัน โดยสายตา แต่ทั้งสองข้างมีรูปทรงไม่เหมือนกันหรือบางครั้งก็มีขนาดต่างกัน จึงทำให้เกิดความน่าสนใจได้มากกว่า ดูได้นานแต่จัดยากกว่า เพราะต้องแก้ปัญหาคความแตกต่าง เช่น ด้านหนึ่งมีขนาดใหญ่ต้องจัดขนาดเล็กอีกด้านหนึ่งให้มีน้ำหนักใกล้เคียงกัน

การออกแบบสัญลักษณ์ใช้การจัดความสมดุลแบบนี้บ่อย เพราะจะมีปัญหาการนำไปใช้ เช่น รูปคนหันหน้าทางซ้ายถ้านำไปวางไว้ด้านข้างซ้ายของภาพ โฆษณาจะทำให้โฆษณาไม่มีเอกภาพ

3. ความสมดุลแบบมีรัศมี (Radiation Balance) จัดภาพโดยใช้แบบอย่างรัศมีของวงกลม เป็นการจัดแบบเดียวซ้ำๆ กันไป โดยรอบจุดศูนย์กลางบางรูป เมื่อจัดแล้วสามารถหมุนได้รอบด้าน ส่วนการกำหนดจุดรวมรัศมีอาจไม่อยู่ตรงกลางก็ได้ อาจนำไปจัดในรูปร่างอื่นก็ได้ เพื่อก่อให้เกิดความแปลกใหม่

การออกแบบสัญลักษณ์ นิยมการจัดลักษณะนี้มาก เพราะความรู้สึกมีพลัง และสัญลักษณ์ส่วนมากมักอยู่ในรูปร่างของวงกลม

- ความกลมกลืน (Harmony)

เป็นการออกแบบที่นำสิ่งใกล้เคียงกันคล้ายๆ กัน มาจัดไว้ด้วยกัน เกรฟส์ (Graves, 1951) กล่าวว่า “ความกลมกลืนจะเกิดขึ้นอยู่ระหว่างการซ้ำ (Repetition) กับการขัดกัน (Discord)” หรืออาจกล่าวได้ว่า การจะเกิดความกลมกลืนจะต้องมีตัวเชื่อมระหว่างความแตกต่างกันความเหมือนกัน เช่น แปรเหลี่ยมเชื่อมระหว่างวงกลมกับสี่เหลี่ยม

ในการออกแบบเครื่องหมายการค้า ครา สัญลักษณ์ จะใช้ความกลมกลืนเพื่อก่อให้เกิดเอกภาพของสัญลักษณ์ เช่น รูปโค้งมนแบบอักษรควรว โค้งมนด้วย

- การซ้ำ (Repetition)

ซิลปี พีระศรี (2487) กล่าวว่า “การซ้ำ หมายถึงเส้นอย่างเดียวกัน หรือแม่ลาย (Motive) อย่างเดียวกันอย่างมีระเบียบได้จังหวะ การซ้ำเป็นการแสดงความคิดในศิลปะอย่างง่ายที่สุดและเป็นสัญชาตญาณเราจะพบการแสดงด้วยวิธีนี้มาแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาจนถึงปัจจุบัน”

สัญลักษณ์ที่ออกแบบโดยการซ้ำเป็นการนำองค์ประกอบของการออกแบบที่เหมือนๆ กัน มาใช้หลายๆ ครั้งในรูปที่ต้องการเป็นสัญลักษณ์ อันก่อให้เกิดความงามได้ นักออกแบบต้องคำนึงถึงความแตกต่างด้วย เพราะถ้าเหมือนกันทั้งหมดจะทำให้หน้าเบื่อ และสามารถจัดการซ้ำในสัญลักษณ์ 2 ทิศทาง หรือ 4 ทิศทาง หรือ 6 ทิศทาง ทั้งลักษณะแนวตั้ง แนวนอน แนวเฉียง และในรูปเรขาคณิต

เป็นการนำสิ่งแตกต่างกันมาๆ หรือตรงข้ามกันมาไว้ด้วยกัน ก่อให้เกิดความรู้สึกตื่นเต้น ดังนั้นนักออกแบบจึงต้องใช้การตัดกันไว้บ้างในจังหวะที่สมควร เกรฟ (Graves, 1951) กล่าวว่า “การตัดกันคล้ายกับเกลือที่คอยดูแลรสชาติของอาหาร” ในกาออกแบบสัญลักษณ์ให้นำสนใจและน่าตื่นเต้น ควรแทรกการตัดกัน ในทุกสัญลักษณ์หรือกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นวัยรุ่นก็ควรใช้ความตัดกันมาก

นอกจากนั้น ตำแหน่งของการตัดกันควรเป็นตำแหน่งที่ก่อให้เกิดจุดเด่น จำนวนที่ตัดกัน ควรให้มีสัดส่วนมากกับน้อยราวๆ 80% ต่อ 20% เช่นเดียวกับการใช้สีตัด ระดับความรุนแรงในการตัดกัน เช่น เส้นดิ่งกับเส้นนอนตัดกันแรงมากกว่าเส้นเฉียงกับเส้นดิ่ง

- การลดหลั่น (Gradation)

หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสเกลขึ้นทีละน้อย เช่น การลดหลั่นของทิศทาง การลดหลั่นของขนาดจากใหญ่ไปเล็ก จะก่อให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวที่มักถูกนำมาใช้ในการออกแบบ เครื่องหมายที่แสดงถึงการพัฒนาเทคโนโลยี ใช้การลดหลั่นนั้นจะช่วยประสานในสิ่งตรงข้ามกันได้ ดี เช่น ขาวดำ เล็กใหญ่ ใกล้เคียง ฯลฯ

- จุดเด่น (Dominance)

คือ จุดที่น่าสนใจที่สุด ควรมีเพียงจุดเดียว เช่น ในเครื่องหมาย 1 ดวง นักออกแบบสร้างความเด่นโดยการเน้นให้เด่นด้วย ขนาด สี ตำแหน่ง หรือลักษณะพิเศษที่แตกต่างกันให้เหมาะสม ไม่มากไม่น้อยเกินไป ในการออกแบบเครื่องหมายการค้า นักออกแบบจะต้องตัดสินใจให้ได้ว่าจะเน้นชื่อหรือรูปสัญลักษณ์ ไม่ควรเน้นสองอย่างเท่าๆ กัน และควรเน้นในตำแหน่งที่เหมาะสม

2.2.2 คุณลักษณะของสัญลักษณ์ที่ดี

ในการพิจารณาคุณลักษณะของเครื่องหมายที่ดี ควรที่จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ให้เป็นมาตรฐาน ดังที่ คูวายามะ (Kuwayama, 1973) ได้เสนอไว้ 8 ข้อ คือ เนื้อหา ความเหมาะสมกับสื่อ เอกลักษณะ ความร่วมสมัย สร้างความทรงจำ ความน่าเชื่อถือ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นสากล เอกลักษณะของสี ทองเจือ เขียวทอง (2535) อธิบายไว้ โดยปรับพัฒนาจากของ คูวายามะ ดังนี้

1. ความหมาย

สัญลักษณ์ควรมีความหมายหรือเนื้อหา และผู้บริโภคเข้าใจ หรือรู้สึกได้จากภาพที่ปรากฏ สามารถสื่อถึงวัตถุประสงค์หรือกิจการของบริษัท หน่วยงาน หรือสินค้าได้ดังตัวอย่างความหมายของสัญลักษณ์การเคหะแห่งชาติ

2. ความเหมาะสมกับสื่อ (Suitability to Media)

หมายถึง ความงาม ความลงตัว ความเป็นไปได้ ที่จะใช้กับสื่ออื่นๆ เพราะสัญลักษณ์บางอย่างอาจดูดีเมื่ออยู่บนกล่องสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ แต่ไม่เหมาะกับการทำป้ายนิออน ดังนั้นจึงต้องพิจารณาเครื่องหมายว่าใช้สื่อสำคัญที่สุดแบบไหน แล้วเลือกให้เหมาะสม และข้อสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความเหมาะสมเมื่อใช้ขนาดย่อขยายต่างกัน และสุดท้ายต้องพิจารณาถึงผลการสื่อความหมายเมื่อนำไปใช้กับสื่อหลักและสื่อรองหลายสื่อ

3. ความร่วมสมัย (Contemporaneity)

หมายความว่าสามารถเข้าถึงคนในสมัยนั้นๆ ได้คือ มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา สัญลักษณ์ที่ดีควรมีอายุการใช้งานยาวนาน เช่น 5-10 ปี ก็ยังคงดูทันสมัยอยู่ อาจกล่าวได้ว่าเครื่องหมายเป็นผลงานศิลปะชิ้นหนึ่งที่สามารถสะท้อนถึงรสนิยมของสังคมในช่วงเวลาหนึ่ง

4. ความน่าเชื่อถือ (Reliability)

รูปแบบสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายควรให้คนมองแล้วเกิดความศรัทธา น่าเชื่อถือ เช่น เครื่องหมายการค้าของอาหาร เมื่อคุณแล้วจะต้องไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเมื่อรับประทานแล้วอาจเป็นอันตราย เครื่องหมายธนาคาร หมู่บ้าน บริษัทขนส่ง ฯลฯ จะต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้า เช่น ธนาคารควรมีลักษณะของความมั่นคง จึงใช้ฐานสามเหลี่ยม เป็นต้น

5. ความเป็นเอกลักษณ์ (Distinctiveness)

นั่นคือ นักออกแบบจะต้องสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร คือมีความแตกต่างไปจากเครื่องหมายของหน่วยงาน/สินค้าอื่น ในธุรกิจประเภทเดียวกันการมีเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะตัว จะทำให้เกิดความสนใจได้ดีกว่า และมีความชัดเจนในการที่จะสื่อสารถึงวัตถุประสงค์หรือถึงกิจการของบริษัทที่จะบอกกล่าว

6. สี (Color)

มีการใช้สีที่เหมาะสมกับธุรกิจ/สินค้า เช่น สินค้าประเภทอาหารมักจะใช้สีที่สดใสอย่างสีแดง สีเขียวทำให้ดูน่ารับประทาน การกำหนดสีควรเป็นเอกลักษณ์ และต่างไปจากธุรกิจประเภทเดียวกัน เช่น ในธุรกิจฟิล์มสีเขียว คือฟูจิ สีเหลือง คือโกดัก สีแดง คือมิตซูบิชิ สีส้ม คือซากูระ สีฟ้า คือโคนิกา เป็นต้น การกำหนดสี สีเดียวถ้าซ้ำกันก็จะกำหนดเป็นคู่สี เช่น ขาวแดง คือ โค้ก แดงน้ำเงิน คือ เป๊ปซี่ ดังนั้น การกำหนดสีที่ดี ที่จะประหยัดเวลาในการโฆษณาไปด้วย

7. ความเรียบง่าย (Simplification)

หมายถึง การออกแบบตัดทอนให้เหลือน้อยเรียบง่าย ไม่กรงรังจะสามารถสร้างความประทับใจ (Impression) และสร้างความทรงจำ (Memorability) ได้ดีในการออกแบบ ที่จะทำให้เรียบง่ายเป็นระเบียบควรใช้หลักจิตวิทยาของเกสตัลท์

8. ความเป็นสากล (Regionality)

หมายถึง ความสามารถในการออกแบบให้เครื่องหมายสื่อสารได้กับคนทั่วไป เพราะธุรกิจการค้าในปัจจุบันมักจะมีธุรกิจข้ามชาติ ดังนั้น เครื่องหมายหนึ่งแบบจะสามารถใช้ได้ทุกประเภท แม้จะแตกต่างทางด้านภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ก็ตามหรือแม้แต่ในประเทศเดียวกัน คนละภาคก็สามารถสื่อสารกันเข้าใจ และที่สำคัญคือเครื่องหมายในสาธารณะจะต้องมีความเป็นสากลมากกว่าเครื่องหมายอื่นๆ

9. การนำไปใช้ประโยชน์ง่าย (Utility)

คือ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายทางอย่างเหมาะสม เช่น เป็นตราประทับทำหจกหมาย ของจดหมาย นามบัตร ดิคนสินค้า เสื้อผ้าพนักงาน ฯลฯ หรือเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือพิจารณาความสะดวกในการจัดวาง คือเวลานำไปใช้ต้องสังเกตได้ง่ายว่าด้านใดคือด้านบน ด้านล่าง ด้านซ้าย ด้านขวา องศาที่เอียงเท่าไร มีแนวในการตรวจสอบ

10. เอกภาพ (Unity)

หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่จะก่อให้เกิดความงามแก่เครื่องหมาย การจะเกิดเอกภาพ ได้จะต้องอาศัยองค์ประกอบของการออกแบบ และหลักการออกแบบ

11. ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (Target)

ต้องออกแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายทางธุรกิจ ทั้งแบบอย่าง (Style) ระดับการสื่อความหมายเข้าใจง่าย กับกลุ่มสูงกลุ่มต่ำ และต้องคำนึงถึงสถานภาพของบริษัทด้วย เครื่องหมายที่คิดจะต้อง

เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภค คือจะต้องมีระดับความเป็นนามธรรมที่ตรงตามกลุ่มเป้าหมายของสินค้า เช่น ผู้ที่มีความคิด ความรู้ มีฐานะทางการเงินและสังคมสูงจะสามารถรับรู้ถึงเครื่องหมายที่เป็นนามธรรมสูง ส่วนในทางตรงข้ามก็จะต้องใช้เครื่องหมายที่มีระดับนามธรรมต่ำ

2.2.3 แนวทางการออกแบบสัญลักษณ์โดยอาศัยเทคนิคการออกแบบ

- การออกแบบโดยการลดตัดทอน(distortion)

เทคนิคนี้เป็นการลดส่วนรายละเอียดที่ยุ่งยากออกไปให้เหลือโครงสร้างที่เป็นเอกลักษณ์ไว้ การตัดทอนจะทำให้งานดูเรียบง่าย คุณแล้วรู้ได้ทันทีว่ามาจากภาพใด อย่างไรก็ตามนักออกแบบควรต้องพิจารณาถึงความสำคัญของรายละเอียด บางส่วนสามารถตัดทอนได้ เพราะอาจทำให้เกิดความหมายผิดหรือเปลี่ยนไป เช่น การตัดทอนรูปสิงโต คงจะตัดส่วนที่เป็นขนแผงออกไม่ได้ การตัดทอนรูปพระเกี้ยวต้องมีรัศมี เป็นต้น

- การออกแบบโดยการบังคับหรือซ้อน(overlapping)

การบังคับหรือการซ้อนกล่าวคือภาพใดอยู่ข้างหลังจะไม่สามารถมองเห็นหรือจะถูกตัดทำให้เกิดระยะความใกล้ไกล เอกภาพมิติมากยิ่งขึ้น อีกทั้งความน่าสนใจ รวมทั้งมีความเคลื่อนไหว หลักการนี้ใช้ได้ทั้งส่วนที่เป็นรูปและส่วนที่เป็นอักษร

- การออกแบบให้เกิดการเคลื่อนไหว(movement)

2.2.4 การออกแบบอักษรไทย และภาษาอังกฤษ

ในการออกแบบสัญลักษณ์ที่ต้องใช้ชื่อสินค้าไทยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ จึงควรออกแบบให้มีความสัมพันธ์เข้าชุกกัน ดังนั้นนักออกแบบจึงควรสังเกตลักษณะของตัวอักษรว่าเป็นแบบโบราณหรือสมัยใหม่ โดยจับเอาลักษณะเด่นของตัวอักษรในภาษาค้นแบบมาเป็นแนวทาง เช่นตัวอักษร ใช้เป็นเส้นตรง หรือ โค้งหรืออักษรแนวโค้งหรืออักษรแนวเฉียง ตัวอ้วนหรือตัวผอม ตัวหนาหรือตัวบาง และสังเกตว่าแบบมาตรฐานใช้เส้นอย่างไรแล้วนำออกมาใช้ในภาษาใหม่

2.2.5 กระบวนการออกแบบสัญลักษณ์

การออกแบบในอดีตไม่มีความสลับซับซ้อนเหมือนอย่างในปัจจุบัน ดังนั้น นักออกแบบคงใช้วิธีการคิดจินตนาการ และสร้างสรรค์ผลงานเช่นเดียวกับศิลปินหรือช่างฝีมือ แต่ในปัจจุบันการทำงานจะต้องมีระบบ มีกระบวนการ นักออกแบบจึงต้องมองทุกขั้นตอนตลอดเส้นทางการทำงานอย่างทะลุปรุโปร่งปลายทางและสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน ทั้งนี้ยังคงความอิสระในการคิดแต่สามารถแก้ไขปัญหาการออกแบบได้อย่างสมบูรณ์

2.2.6 กระบวนการออกแบบ(design process)

กระบวนการออกแบบเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาและพัฒนา โดยใช้หลักศิลปะศาสตร์ ร่วมกับหลักวิทยาศาสตร์ นักออกแบบจึงต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ประสิทธิภาพทางการออกแบบผสมผสานกับความคิดอย่างนักวิทยาศาสตร์ คือใช้เหตุผลบนพื้นฐานของข้อมูล และทำงานอย่างมีระบบมีขั้นตอนผลงานที่ได้จะมีคุณค่าทั้งทางด้านความงามและประโยชน์ใช้สอย กระบวนการออกแบบมีความสำคัญต่อการออกแบบสัญลักษณ์ คือ

- ช่วยให้สัญลักษณ์ที่ได้ มีคุณค่าสื่อความหมายชัดเจนตรงตามแนวความคิดและมีความเป็นสากลมากขึ้น
- ช่วยให้ได้สัญลักษณ์มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย และความต้องการของลูกค้า
- ช่วยให้การทำงานของนักออกแบบมีขั้นตอน สะดวกสบายประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย
- ช่วยให้การแก้ปัญหาการออกแบบตรงจุด และแก้ไขใดๆ สามารถย้อนไปเริ่มต้น ณ จุดใดก็ได้โดยมีต้องเริ่มต้นใหม่

2.2.7 การนำสัญลักษณ์ใช้ในการสื่อต่างๆ

มีกิจการต่างๆ ของบริษัทหรือหน่วยงานหลายลักษณะด้วยกันที่ต้องนำสัญลักษณ์ไปใช้เพื่อสื่อความเข้าใจระหว่างประชาชนกับหน่วยงานประชาสัมพันธ์ และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การนำสัญลักษณ์ไปใช้ในหลายๆ สื่อ จนเกิดเป็นภาพลักษณ์และเกิดเอกลักษณ์ของบริษัทที่แตกต่าง หรือเรียกว่าการสร้างภาพลักษณ์องค์กรหรือ corporate identity

1. การนำสัญลักษณ์ไปใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในสื่อต่างๆ เช่น ภาพโฆษณา (poster) โฆษณาทางโทรทัศน์ โฆษณาทางนิตยสารและหนังสือพิมพ์ โฆษณาทางคอมพิวเตอร์ เครือข่ายและสื่อที่เป็นหุ่น โฆษณาเคลื่อนที่ สื่อโฆษณาเหล่านี้สามารถเผยแพร่ได้สะดวกรวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เหตุผลที่โฆษณาต้องมีสัญลักษณ์ก็เพราะ ต้องการย้ำเตือนสัญลักษณ์ของเจ้าของโฆษณา

อาจมีขนาดเล็กกว่าส่วนอื่น อีกประการคือต้องการให้คนรู้จักและจดจำสัญลักษณ์ของหน่วยงาน และเครื่องหมายการค้าของสินค้านั้น มักใช้สัญลักษณ์ ขนาดใหญ่เป็นจุดเด่นของโฆษณานั้นๆ ดังตัวอย่างของธนาคารเอเซีย ซึ่งทำการปรับปรุงภาพสัญลักษณ์ โดย Walker group/CN 1 ออกแบบรายละเอียดโดยมิบริษัท พี49ดีไซน์ แอสโซซิเอตส์ จำกัด

2. นำไปใช้ในสิ่งพิมพ์ต่างๆ ของบริษัท แบบฟอร์มกระดาษเอกสารสิทธิ์ขององค์กร (stationery) เช่น หัวจดหมาย ซองจดหมาย ใบสั่งซื้อ ใบส่งของ นามบัตร บัตรสมาชิกในการออกแบบ จะต้องมียี่ห้อที่ โกสุม สายใจ และ บำรุง อิศรกุล(2540)กล่าวไว้คือ “สิ่งสำคัญที่ต้องปรากฏบนแบบฟอร์ม กระดาษและเอกสารต่างๆ ของบริษัทคือเครื่องหมายของบริษัทเลขที่ตั่ง เบอร์โทรศัพท์ ชื่อเอกสาร ชื่อและ ตำแหน่งของผู้ใช้ ที่สำคัญสำหรับใส่รายการต่างๆ”

3. การนำไปตกแต่งสำนักงานและเป็นป้ายชื่อบอกสถานที่ซึ่งมีหลายลักษณะด้วยกันเป็นป้ายคู่มือขึ้นแขวงออกจากร้าน ป้ายติดกับอาคาร ป้ายชื่อร้าน ชื่อตึก ป้ายชื่อที่ประตูรั้วหรือทางเข้าบริษัท หรือนำไปใช้เป็นประติมากรรมลอยตัวเป็นสัญลักษณ์ของกิจการ เช่น รูปวิวัฒนาการ โรงงานผลิตนม และการนำไปใช้ ในลักษณะนี้ต้องคำนึงถึงวัสดุที่นำมาใช้ควรมีความสัมพันธ์กับสัญลักษณ์และคุณสมบัติ เช่น ความหนา ผิว สี ความคงทน ความปลอดภัย และเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

การใช้สีตามทฤษฎีสีตามจิตวิทยา ศึกษาถึงสีที่พบเห็นและก่อให้เกิดความรู้สึกนึกคิดมีประโยชน์ในการสื่อความหมายของสัญลักษณ์ การใช้สีให้สัญลักษณ์นั้นสวยงามสะดุดตาความสนใจสร้างความประทับใจและเตือนความจำได้คตินั้น ต้องใช้ให้สัมพันธ์กับรูปแบบของสัญลักษณ์ ประเภทสินค้าและหน่วยงานผู้บริ โภค และเจ้าของเครื่องหมายการค้า ดังนั้นจะขออธิบายการใช้สีของสัญลักษณ์เป็น2แนวทางคือ

1. การใช้สีตามหลักการออกแบบ

การออกแบบสัญลักษณ์ นอกจากการใช้สีให้เกิดเอกลักษณ์ของสินค้าและบริการนั้นๆแล้ว การใช้สียังต้องคำนึงถึงความประหยัดในการจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์ของหน่วยงาน จึงควรออกแบบสีของสัญลักษณ์ 1-2 สี แต่ในปัจจุบันพบว่ามีการใช้สีของสัญลักษณ์เกิน 3 สีกันมาก เนื่องจากสามารถพิมพ์เอกสารสีได้โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะทั่วไป แต่เพียงระลึกไว้เสมอว่าการใช้สีมากเกินไปยังก่อให้เกิดความสวยงามได้ยาก และยังทำให้สัญลักษณ์ขาดความเป็นเอกลักษณ์จดจำได้ยาก

1.1 การใช้สีกลมกลืน เป็นการใช้สีที่คล้ายๆกันมีความสัมพันธ์กัน ไม่มีสีใด โดดเด่นใช้ได้หลายวิธีคือใช้สีเดียวเพิ่มน้ำหนักอ่อนแก่ เช่น น้ำเงิน ฟ้ำเข้ม และฟ้ำอ่อน ใช้สีเดียวผสมในทุกสีที่มารวม ใช้เฉดสีร้อนหรือเย็นและใช้สีที่มีอยู่ลำดับติดกันในวงจรสี เช่น แสด ส้ม เหลือง

สัญลักษณ์ที่ใช้สีลักษณะกลมกลืนกันมีไม่มากนักทั้งนี้เนื่องจากสีกลมกลืนจะมีน้ำหนักใกล้เคียงกัน แต่สัญลักษณ์ส่วนใหญ่ต้องการความชัดเจนจึงต้องใช้สีที่มีน้ำหนักแตกต่างกัน

เพื่อแก้ปัญหาถ้าใช้สีกลมกลืนมักจะพิมพ์อยู่บนพื้นขาวซึ่งเป็นสีกระดาษ สัญลักษณ์ที่ใช้สีกลมกลืนมักเป็นสัญลักษณ์ที่ต้องการให้เกิดภาพลักษณ์ที่มีความสุขุม ความนุ่มนวล ความมีรสนิยมสูงเช่น สัญลักษณ์ที่ต้องการสัญลักษณ์ของสถานบริการน้ำมันบางจากใช้ เขียว กับ น้ำเงิน โรงแรมเพชรงามใช้สี ม่วง เขียว ฟ้า บริษัทแมกซ์แคร์ คอยท์ จำกัด ใช้สี แสด ส้ม เหลือง โรงแรมวิสต้า ใช้สี น้ำตาล เหลือง ทอง องค์การเกษตรกรรมใช้สีเขียวอ่อน เขียวแก่ น้ำตาล

1.2 การใช้สีที่ตัดกัน เป็นการใช้สีที่มีน้ำหนักแตกต่างกัน นิยมใช้ในการออกแบบสัญลักษณ์มาก มีการใช้ 2 ลักษณะ คือ

ใช้สีตัดกันอย่างแท้จริง คือสีตรงข้ามในวงจรัส คือสีเขียว-แดง ส้ม-น้ำเงิน ม่วง-เหลืองการใช้ควรไม่ให้เด่นพอกัน ควรให้ปริมาณสีใกล้เคียงกันหรือเบรคสีใดสีหนึ่งหรือทั้งสองสีลง

ใช้สีตัดกัน ไม่แท้จริง เป็นที่ที่มีน้ำหนักแตกต่างกันไม่ 100% หรืออยู่ในวรรณะต่างกัน เช่น เขียวกับส้ม น้ำเงินกับแดง ดำ-แดง ขาว-ดำ เป็นต้น

ภาพลักษณ์ของสัญลักษณ์ใช้สีในลักษณะตัดกัน จะให้ความรู้สึกตื่นเต้น น่าสนใจถ้าเป็นอาหารก็น่ารับประทาน ถ้าเป็นเสื้อผ้า รองเท้า ก็ร้อนแรงสะใจวัยรุ่น ตัวอย่างสัญลักษณ์ที่ใช้สีลักษณะตัดกัน คือ การบินไทย ใช้สีม่วงและชมพูอมม่วงกับเหลืองแดง รองเท้ารีบอกใช้สีน้ำเงินขาวแดง ธนาคารกสิกรไทยใช้สีเขียว แดง เหลือง ดำ เป็นต้น

การกำหนดสีของสัญลักษณ์ ตามหลักการออกแบบหรือทฤษฎีสีลง ไม่แตกต่างจากการใช้สีในงานศิลปะอื่นๆ หลักที่สำคัญที่จะเสนอแนะอีกประการคือ หลักการใช้สี 80% ต่อ 20% ไม่ว่าจะใช้สีกลมกลืนหรือสีตัดกัน ควรกำหนดสีที่มีบทบาทมากกว่าอีกสีหนึ่งในลักษณะและปริมาณพื้นที่มากกว่า จุดมุ่งหมายของการใช้สีในการออกแบบสัญลักษณ์ก็คือสะกดความสนใจมองเห็นชัดเจนจดจำได้นานมีความสุข และสัมพันธ์กับสัญลักษณ์

2. การใช้สีตามหลักจิตวิทยา

การออกแบบสัญลักษณ์ นอกจากจะคำนึงถึงความต้องการของคนตามหลักการออกแบบแล้ว ยังต้องนึกถึงกลุ่มผู้บริโภค โภคเป้าหมายและลูกค้าด้วยซึ่งมีความรู้สึกนึกคิดรสนิยมวัฒนธรรมและความเชื่อเรื่องสีต่างกัน ดังนั้นถ้านำหลักทางจิตวิทยาไปผสมผสานกับการใช้สีตามทฤษฎีไปในทิศทางเดียวกัน ได้จะดียิ่ง

การใช้สีที่คำนึงถึงความเชื่อนั้น มีความสำคัญต่อผู้บริโภคบ้าง แต่จะเน้นหนักไปที่เจ้าของเครื่องหมายการค้า เพราะบางคนอาจไม่ชอบให้บริษัทของตนมีสีค่าเพราะไม่เป็นมงคลบางคนอาจใช้สีตามราศีวันเกิดของตน อย่างไรก็ตามการใช้สีตามความต้องการของลูกค้า นักออกแบบจะต้องนำมาประยุกต์ให้เหมาะสม เช่น ลูกค้าต้องการสีเหลืองอาจมีผลต่อการมองเห็นไม่ชัด ต้องเลียงไปใช้สีเหลืองเข้มหรือเหลืองอ่อนบนพื้นสีเข้ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.8 การออกแบบสัญลักษณ์กับการรับรู้

จากภาพที่กำหนด ให้ลองพิจารณาว่ามองเห็นอะไรบ้าง บางคนอาจเห็นเป็นสามเหลี่ยม 6 รูป บางคนเห็นเป็นหกเหลี่ยมกับเส้นทแยงมุมตัดกัน หรืออาจมองเป็นรูปกล่องวางเอียงอยู่ การที่มองเห็นสิ่งเดียวกันมองเห็นสิ่งเดียวกัน แต่ตีความแตกต่างกันนี้ ขึ้นอยู่กับการรับรู้(perception) ของแต่ละคน

การรับรู้เป็นกระบวนการตีความสิ่งที่เห็น ที่ได้ยินและสิ่งที่รู้สึกด้วยประสาทสัมผัสอื่นๆ เพื่อให้รู้ว่าคืออะไร สิ่งที่ได้รับมีทั้งวัตถุ มนุษย์ด้วยกัน และความเป็นไปภายในจิตของเราเอง

การรับรู้เป็นกระบวนการเชิงสร้างสรรค์ที่นักออกแบบสัญลักษณ์นำองค์ประกอบต่างๆมาสร้างผลงานให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้และเข้าใจสัญลักษณ์โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยเฉพาะตาเป็นสำคัญ สมมุติว่าเป็นเครื่องคิดเลขชนิดใหม่จะต้องออกแบบเครื่องหมาย แล้วนำออกเผยแพร่ ซึ่งถือว่าผ่านประสาทสัมผัสทางตา ต้องนำสินค้าให้ทดลองให้ชิมซึ่งผ่านประสาทสัมผัสทางจมูกและกายสัมผัสและนำชื่อนั้นโฆษณาทางวิทยุ หรือโทรทัศน์ อย่างไรก็ตามจะผ่านประสาทสัมผัสทางหู ซึ่งควรพิจารณาเลือกสื่อให้เหมาะสมดังที่ ชัยขงค์ พรหมวงศ์(2520) วิจัยพบว่า ตาสามารถรับรู้ได้ 75% หูรับรู้ได้ 13% จมูกรับรู้ได้ 3% และการสัมผัสรับรู้ได้ 6% การรับรู้ทางสายตาดอาจมีอิทธิพลอื่นๆ มาเกี่ยวข้องหากลองพิจารณาสัญลักษณ์ต่างๆที่ปรากฏรวมกันอยู่ การรับรู้ของแต่ละคนอาจแตกต่างกัน

เด็กเล็กอายุ 7-10ปี

ควรใช้ขนาดเทียบตัวอักษรไทย 18-30 พอยท์

เด็กเล็กอายุ 11-13ปี

ควรใช้ขนาดเทียบตัวอักษรไทย 16-18 พอยท์

ผู้ใหญ่อายุ 12-60ปี

ควรใช้ขนาดเทียบตัวอักษรไทย 14-18 พอยท์

ผู้สูงอายุ 60ปี ขึ้นไป

ควรใช้ขนาดเทียบตัวอักษรไทย 16-18 พอยท์

ขนาดของสัญลักษณ์ถ้านำไปคิดคั้งภายนอกห้อง และภายนอกอาคารไม่ควรมีขนาดเล็กเกินไป เพราะขนาดมีความสัมพันธ์กับระยะไกลจากสัญลักษณ์ถึงผู้ดู ทั้งนี้สัญลักษณ์จะวางอยู่ที่ระดับสายตาจากพื้น ค่าเฉลี่ยโดยประมาณนี้ว่า ระยะระหว่าง 9-10ฟุต

สัญลักษณ์ขนาด 5นิ้ว

สามารถมองเห็นได้ไกลโดยประมาณ 48 ฟุต

สัญลักษณ์ขนาด 7นิ้ว

สามารถมองเห็นได้ไกลโดยประมาณ 80 ฟุต

สัญลักษณ์ขนาด 8นิ้ว

สามารถมองเห็นได้ไกลโดยประมาณ 100ฟุต

สัญลักษณ์ขนาด 10นิ้ว

สามารถมองเห็นได้ไกลโดยประมาณ 130ฟุต

สัญลักษณ์ขนาด 12นิ้ว

สามารถมองเห็นได้ไกลโดยประมาณ 157ฟุต

ระยะห่างของการมองเห็น สัญลักษณ์ยังเกี่ยวข้องกับองศาของมุมเงยในการมองเพราะ คนเราไม่ชอบแหงนคอตั้งบ่าในการมองสิ่งต่างๆ โดยทั่วไปมุมมองที่เห็นชัดเจนประมาณ 10 องศา ดังนั้นสัญลักษณ์สูง 12 นิ้ว มองเฉียงขึ้น ระยะยื่นห่างได้ไม่เกิน 155 ฟุตและเข้าใกล้สุดไม่ควรเกิน 20 ฟุต

การรับรู้สัญลักษณ์นอกจากขนาดของสัญลักษณ์แล้วยังมีสัมพันธ์กับขนาดของน้ำหนักเส้น ของตัวอักษรที่ต้องคำนึงถึงข้อนี้ เพราะสัญลักษณ์บางชนิดใช้ตัวอักษรเป็นหลัก

เมื่อมีปัจจัยอื่น เช่น ความเร็วมาเกี่ยวข้อง ระยะการอ่านจะเปลี่ยนไปดังที่ไพฑูรย์ ศรีฟ้า(2533)ทำการวิจัยการศึกษาระยะทางในการอ่านตัวอักษรไทยบนแผ่นป้ายจราจร ผลการวิจัย พบว่าค่าเฉลี่ยของระยะทางในการอ่านตัวอักษรบนแผ่นป้ายจราจรทางหลวงที่มีขนาด โคจะมี ระยะทางในการอ่านที่ไกลกว่าตัวอักษรขนาดเล็ก และหากเพิ่มอัตราความเร็วในการขับขี่สูงขึ้น ระยะทางในการอ่านตัวอักษรจะน้อยลงเช่น ตัวอักษร 20 เซนติเมตร อัตราความเร็ว 90 กม./ชม. ระยะทางในการอ่านชัดเจนเป็น 110.26 เมตร ฯลฯ

2.2.9 จิตวิทยาเกสตัลท์กับการออกแบบสัญลักษณ์

จิตวิทยาเกสตัลท์(gestalt psychology)เป็นหนึ่งในกลุ่มจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ สามารถนำไปใช้การออกแบบการที่นำเรื่องราวของจิตวิทยากลุ่มนี้มากล่าวถึงในที่นี้เนื่องจาก จิตวิทยากลุ่มนี้มักจะเน้นในเรื่องของการรับรู้การมองเห็นสิ่งเร้าที่เป็นงานออกแบบมากกว่ากลุ่มอื่น จิตวิทยาเกสตัลท์เป็นสกุลจิตวิทยาที่พัฒนาขึ้นไปในประเทศเยอรมัน โดยมีหลักการเน้นที่ความ สมบูรณ์“ส่วนรวมส่วนสำคัญย่อย” กล่าวคือสิ่งที่เรา มองเห็นเป็นภาพหรือสัญลักษณ์ใด เรายังอาจ พิจารณาวิเคราะห์หรือประเมินผลส่วนย่อยได้อีก แต่สิ่งที่มองเห็น โดยส่วนรวมจะมีความสำคัญ มากกว่า เช่นสัญลักษณ์ของเครื่องแต่งกายGallor มีรูปคนขี่ม้า เกือกม้า ตัวอักษร แต่คนส่วนใหญ่จะ จำได้แต่รูปม้ามากกว่าส่วนอื่นๆ

หลักการความประสาน(closure)สายตามนุษย์สามารถประสานเชื่อม โยงภาพที่ขาดหายไป บางส่วนต่อเป็นภาพที่สมบูรณ์ได้โดยจิตใจจะพยายามสร้างความสัมพันธ์เชื่อม โยง อาศัยการเรียนรู้ รูปทรงในอดีตและอาศัยองค์ประกอบของการออกแบบที่ปรากฏ ไม่ว่าจะ เป็นจุดหรือเส้นสี่เหลี่ยม เพราะองค์ประกอบ เหล่านี้ถ้าหาจากกันเพียงเล็กน้อย โดยตัวของมันเองจะก่อให้เกิดพลังสร้างแนว

ปิดล้อมช่องว่างให้เกิดเป็นรูปร่างรูปทรงใหม่หลักการนี้ให้นำมาใช้ในการออกแบบสัญลักษณ์จะก่อให้เกิดความแปลกใหม่ และคิดความยุ่งยากบางส่วนออกไปได้ เช่น โครงสัญลักษณ์EPCรูปโลกที่มีเพียงเส้นรุ้งเส้นแวง จิตสามารถมองเห็นเป็นรูปโลกที่สมบูรณ์ได้ โครงสัญลักษณ์ดาวเฝ้าการปิดล้อมของตัวอักษร

หลักการดังกล่าวนี้ผู้ออกแบบจะนำมาใช้ในการออกแบบเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ต่างๆ ได้โดยประยุกต์ให้เหมาะสม

2.3 เกณฑ์การออกแบบป้ายสัญลักษณ์

ความพยายามของ ISO ในการสร้างเกณฑ์เพื่อพัฒนาการออกแบบ และสร้างสัญลักษณ์ภาพให้เป็นระบบป้ายสัญลักษณ์มาตรฐานที่ใช้ได้ร่วมกัน กำหนดเอาไว้ดังนี้

- 2.3.1 ระบุหลักฐาน ความต้องการสัญลักษณ์ภาพในบริเวณพื้นที่อย่างชัดเจน
- 2.3.2 พิจารณาสัญลักษณ์ภาพที่มีการใช้อยู่เดิม หรือกำลังดำเนินการอยู่จากบริเวณที่เกี่ยวข้อง หรือในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง
- 2.3.3 วิเคราะห์องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์
- 2.3.4 ระบุความต้องการอย่างชัดเจนเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการจัดทำสัญลักษณ์ภาพ ดำเนินการจัดหาข้อมูล และหลักฐานเพื่อกำหนดองค์ประกอบ และที่ตั้งและในเรื่องอื่นที่อาจเกี่ยวข้อง
- 2.3.5 ออกแบบรูปทรงสัญลักษณ์ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้
- 2.3.6 ทดลองมาตรฐานการอ่านของสัญลักษณ์ภาพ และตัวอักษร ความเข้าใจ และการรับรู้
- 2.3.7 แกไขสัญลักษณ์ภาพเพื่อให้มีประสิทธิภาพในกรณีที่เป็น

2.4 ประเภทและชนิดของป้ายสัญลักษณ์

ป้ายสัญลักษณ์ควรคำนึงถึงการจำกัดความหมายของข้อมูล (Terminology) และการแบ่งขอบเขตของการให้บริการ (Message Area) โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- 2.4.1 Public Service การให้บริการสาธารณะ เกี่ยวกับการให้บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการคมนาคมขนส่ง

2.4.2 Concession การให้บริการธุรกิจ เกี่ยวกับกิจกรรมทางธุรกิจ

2.4.3 Processing Activities กิจกรรมที่มีขั้นตอน เกี่ยวกับกิจกรรมสำคัญที่มีผู้โดยสารเข้ามาเกี่ยวข้อง

2.4.4 Regulations กฎระเบียบ เกี่ยวกับกิจกรรมต้องห้าม

ทั้งนี้ยังสามารถแบ่งประเภทของระบบป้ายสัญลักษณ์ได้อีก 4 ประเภท คือ

- Directional Sign (บอกทิศทาง) ประเภทพื้นฐาน เช่น ป้ายแผนที่ ไปจนถึงป้ายชี้ทาง

- Identifying Sign (ระบุชื่อ สถานที่ หรือสิ่งของ) ตำแหน่งของสถานที่ หรือสิ่งของ เช่น

ป้าย ชื่อเมือง ป้ายชื่อห้อง ไปจนถึงป้ายเครื่องดับเพลิง

- Informational Sign (ข้อมูลข่าวสาร) เกี่ยวกับรายละเอียดถือเป็นส่วนตกแต่งสถานที่ เช่น

ป้ายบอกข้อมูลนิทรรศการ ป้ายประกาศ

- Restrictive or Prohibitive Sign (ควบคุม, บังคับ) บอกข้อจำกัด ข้อห้าม เช่น กฎข้อบังคับ

ห้ามสูบบุหรี่ จนถึงป้ายของเขตหวงห้าม

2.5 ข้อควรคำนึงถึงในการใช้งาน

ป้ายสัญลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งของระบบนำทาง (Wayfinding System) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายและคนที่ทำการสัญจร ไปมาได้ไปถึงที่หมายอย่างสะดวก และปลอดภัย สามารถแบ่งเป็น 3 จุดประสงค์ได้ดังนี้

2.5.1 คำนึงถึงสภาพแวดล้อมในเขตของตัวเมือง ป้ายสัญลักษณ์ที่ดีภายในเขตตัวเมืองนั้นจะต้องคำนึงถึงความ โดดเด่นเมื่ออยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมในบริเวณนั้น

2.5.2 ควรมีรูปทรงที่โดดเด่น และมีเอกลักษณ์แตกต่างจากป้ายอื่นๆ (การใช้สี)

2.5.3 สามารถอ่านได้ง่าย ทำความเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว

2.6 ลักษณะของป้ายสัญลักษณ์ที่ดี

2.6.1 การสร้างป้ายสัญลักษณ์ถือเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อความหมายให้กับคนหมู่มาก ดังนั้นในการออกแบบจึงต้องอาศัยการวางแผนที่ดี และทำจากปัญหาที่เกิดขึ้นจริงก็จะทำให้สามารถแสดงความหมายของสัญลักษณ์ภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ

- เป้าหมายของการออกแบบเพื่อสร้างเครื่องหมายสำหรับป้ายสัญลักษณ์

- แนวทางในการใช้สัญลักษณ์

- การแสดงความหมายในการสื่อสาร

2.6.2 รูปร่างของป้ายสัญลักษณ์

รูปร่างของป้ายสัญลักษณ์นั้นขึ้นอยู่กับความยาวของข้อความ รวมถึงความสัมพันธ์กับรูปร่างของป้ายชนิดอื่นๆ ในระบบของป้ายสัญลักษณ์ชนิดเดียวกัน รูปร่างของป้ายสัญลักษณ์นั้นจะมีผลต่อการสื่อความหมาย เช่น

- ป้ายรูปสี่เหลี่ยม จะให้ความรู้สึกที่มั่นคง ทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่นกับผู้มอง เหมาะที่จะใช้เป็นป้ายชื่อ หรือให้ข่าวสาร

- ป้ายรูปทรงกลม จะให้ความรู้สึกที่มั่นคง แต่มีความลื่นไหล เหมาะที่สำหรับป้ายที่เป็นข้อควรปฏิบัติตามต่างๆ

- ป้ายรูปสามเหลี่ยม หรือสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน จะให้ความรู้สึกที่ไม่แน่นอน เหมาะสำหรับป้ายที่เป็นข้อห้าม ป้ายห้าม ป้ายเตือน ข้อควรระวัง ข้อฉุกเฉิน

- ป้ายรูปทรงอื่นๆ จะเหมาะสำหรับเป็นป้ายเฉพาะที่ใช้กับสถานที่นั้นๆ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับการออกแบบตามข้อจำกัดต่างๆ เช่น ในเรื่องของงบประมาณ หรือเทคนิคในการสร้าง

2.6.3 วัสดุ

ในการที่จะสร้างป้ายมีการใช้วัสดุพื้นฐาน 3 อย่างคือ ไม้ โลหะ และพลาสติก

- ไม้ ป้ายไม้เป็นที่นิยมใช้มาเป็นเวลานานเนื่องจากป้ายไม้เหมาะที่จะใช้งานกลางแจ้ง ให้ความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติ หรือใช้กับสภาพภายนอกที่มีแสงสว่างมากพอ และป้ายไม้ยังใช้ได้ดีภายในอาคาร แต่ไม้จะมีความแข็งแรงทนทานน้อยกว่า โลหะและพลาสติก

- โลหะ ป้ายโลหะมีความแข็งแรงทนทาน ให้ความรู้สึกแน่นหนามั่นคงและมีความทันสมัย แต่โลหะมีปัญหาในการใช้งานอีกหลายประการ คือ เรื่องน้ำหนัก และปัญหาในเรื่องการสะท้อนแสง

- พลาสติก ป้ายพลาสติกเป็นวัสดุที่เหมาะสมจะใช้กับหลอดไฟ และระบบไฟฟ้าสามารถติดไฟไว้ด้านหลังหรือภายในกล่องพลาสติก สามารถเลือกได้หลายสีและมีน้ำหนักเบา ป้ายพลาสติกสามารถปรับใช้งานได้กว้างกว่าวัสดุอื่น อีกทั้งยังไม่มีปัญหาในเรื่องการมอง

2.6.4 สี

สี มีผลในเชิงจิตวิทยา มีผลต่ออารมณ์และการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับตีความหมายของสีอยู่แล้ว เช่น สีแดง มักใช้กับป้ายเตือน การใช้สีจึงมีประโยชน์มากต่อการสร้างป้ายสัญลักษณ์ การใช้สีต่างๆมีผลต่อการรับรู้ทางสายตา จากการศึกษาเรื่องการอ่านป้ายสีต่างๆสรุปได้ว่าสิ่งสำคัญที่สุด คือ การตัดกันระหว่างสีพื้นและสีของตัวอักษร

รายชื่อของคู่มือที่มีประสิทธิภาพในการใช้งาน จัดลำดับจากคู่มือที่เห็นและอ่านง่ายที่สุดไปตามลำดับที่อ่านยากขึ้น ดังนี้

2.6.4.1 คำบนเหลือง	2.6.4.9 ขาวบนน้ำตาล
2.6.4.2 คำบนขาว	2.6.4.10 น้ำตาลบนเหลือง
2.6.4.3 เหลืองบนดำ	2.6.4.11 น้ำตาลบนขาว
2.6.4.4 ขาวบนน้ำเงิน	2.6.4.12 เหลืองบนน้ำตาล
2.6.4.5 เหลืองบนน้ำเงิน	2.6.4.13 แดงบนขาว
2.6.4.6 เขียวบนขาว	2.6.4.14 เหลืองบนแดง
2.6.4.7 น้ำเงินบนเหลือง	2.6.4.15 แดงบนเหลือง
2.6.4.8 ขาวบนเขียว	2.6.4.16 ขาวบนแดง

คู่มือที่ไม่แนะนำให้ใช้กับตัวของป้ายสัญลักษณ์คือ ส้มบนขาว แดงบนเขียว และดำบนม่วง ความชัดเจนของสีจึงมีความสำคัญต่อการใช้กับรูป ภาพถ่าย หรืออื่นๆ ที่จะมีส่วนเกี่ยวข้อง หรืออยู่บนป้ายที่จะต้องมองจากระยะไกล การตัดกันของสีนั้นจะช่วยเพิ่มความชัดเจน และเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการสื่อสารของป้าย และอาจมีผลต่อทางจิตวิทยาด้วย

2.7 ตัวอักษร

ตัวอักษรรวมถึงรายละเอียดของตัวอักษรบนป้ายสัญลักษณ์นั้นมีความสำคัญในการถ่ายทอดข้อความไปสู่คนอ่าน โดยมีหลักการดังนี้

2.7.1 รูปแบบของตัวอักษร มีหลายรูปแบบให้เลือก และแต่ละแบบก็ให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป และสามารถอ่านได้ยากง่ายต่างกัน ตัวอักษรแบบเรียบง่ายที่ดูธรรมดาจะอ่านง่ายที่สุด

2.7.2 ความหนาบางของตัวอักษร ความหนาบางของตัวอักษรจะช่วยในการเน้นย้ำข้อความที่มีความสำคัญมากกว่าตัวอักษรที่บางกว่า

2.7.3 การใช้ตัวอักษร ตัวพิมพ์ใหญ่ในภาษาอังกฤษ เหมือนกับการใช้ความหนาบางของตัวอักษร เพื่อเน้นความสำคัญมากกว่าตัวพิมพ์เล็ก และการใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ร่วมกับตัวพิมพ์เล็กจะทำให้อ่านได้ง่ายขึ้น

2.7.4 ระยะความห่าง ช่องไฟระหว่างตัวอักษร ทำให้เกิดความยากง่ายที่แตกต่างกัน และยังให้ความรู้สึกที่ต่างกัน การใช้ช่องไฟห่างจะให้ความรู้สึกผ่อนคลายกว่าการใช้ช่องไฟแคบที่จะให้ความรู้สึกที่บีบ และแน่น

2.7.5 รูปร่างของตัวอักษร ทำให้เกิดความรู้สึกที่แตกต่างกัน รูปร่างสามเหลี่ยม ความแหลม จะให้ความรู้สึกถึงพลัง และความรวดเร็ว ตัวกลมให้ความรู้สึกนุ่มนวล ตัวแหลมให้ความรู้สึก รุนแรงก้าวร้าว ตัวกลมมากให้ความรู้สึกที่เชื่องช้า

2.8 การใช้งานของป้ายสัญลักษณ์

ป้ายสัญลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งของระบบนำทาง (Wayfinding System) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย และคนที่ทำการสัญจร ไปมา ได้ไปถึงที่หมายอย่างสะดวกปลอดภัย สามารถแบ่งเป็น 3 แนวทาง

2.8.1 คำเนิ่งถึงสภาพแวดล้อมในตัวเมือง (Urban Area)

2.8.2 มีรูปทรงที่โดดเด่น และมีเอกลักษณ์แตกต่างจากป้ายอื่น เช่น มีการใช้สีเพื่อการจดจำ

2.8.3 อ่านได้ง่าย เช่น มีตำแหน่งของป้ายไม่สูงเกินไป ตัวอักษรมีขนาดได้สัดส่วนกับ

ระยะทาง และไม่ให้จนทึบส่วน รูปแบบของตัวอักษรเรียบง่าย ข้อมูล ไม่มากกว่า 3 ข้อมูล และ ถ้อยคำที่สั้นกระชับระหว่างตัวอักษร หรือการเว้นช่องไฟ และระหว่างบรรทัดเหมาะสม

2.9 ข้อควรพิจารณาต่อการจัดทำระบบป้ายสัญลักษณ์

ความจำเป็นในการจัดทำป้ายสัญลักษณ์ ควรพิจารณาดังนี้

2.9.1 จำนวน / เปอร์เซนต์ของผู้มาเยือนในครั้งแรกที่ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสถานีนั้น

2.9.2 ความเร่งด่วนในการใช้บริการ

2.9.3 จำนวนของจุดหมายที่ให้เลือก

2.9.4 อารมณ์ และสภาวะทางจิตใจของผู้มาเยือน

2.9.5 ความซับซ้อนของเส้นทาง

2.9.6 ระดับของสภาพแวดล้อมที่รบกวน

2.10 การเลือกใช้คำและตัวอักษรในการออกแบบ

แนวความคิดของการออกแบบตัวอักษร ไม่ควรเน้นตัวอักษร หรือนำตัวอักษรมาใช้บน ป้ายสัญลักษณ์โดยไม่จำเป็น การตัดสินใจนำมาใช้ควรพิจารณาให้เหมาะสม โดยมีรายละเอียดการใช้ตัวอักษรบนแผ่นป้ายสัญลักษณ์ ดังนี้

2.10.1 การเลือกตัวอักษร ควรพิจารณาถึงภาพลักษณ์ที่ต้องการ การใช้ตัวอักษรที่มากกว่า 2 แบบในงานเดียวกันเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำได้แค่ต้องอาศัยประสบการณ์ และความชำนาญจากการ ออกแบบ

2.10.2 ตัวอักษร คำ และช่องไฟ ตัวอักษรแต่ละแบบล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ส่งผลในการมองที่แตกต่างกัน ดังนั้นการนำตัวอักษรแต่ละแบบมาใช้ไม่ว่าจะเป็นตัวอักษร หรือเป็นคำการเว้นช่องไฟต้องกระทำอย่างระมัดระวัง เพื่อให้ได้จังหวะและความกลมกลืนที่สวยงามสบายตา

2.10.3 การเลือกรูปแบบसर การใช้อักษรเพื่อบอกทิศทางควรเลือกแบบ หรือออกแบบให้เข้ากับลักษณะของตัวอักษร ความหนาของเส้น และขนาดลูกศรเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาร่วมกันกับตัวอักษร

2.10.4 การใช้คำ ข้อความบนแผ่นป้าย เพื่อใช้ประกอบกับเครื่องหมายสัญลักษณ์ ต้องสื่อความหมายได้ครบถ้วน โดยใช้คำที่สั้น กระชับ ได้ใจความ เพราะมีช่วงเวลาสำหรับการมองเห็นสั้น

2.10.5 การจัดวางตัวอักษรบนแผ่นป้าย ควรเลือกรูปแบบการจัดวางตัวอักษรที่มีตำแหน่งบน กลาง ล่าง ชิดขวา ชิดซ้าย กึ่งกลางของป้ายสัญลักษณ์

2.10.6 ขนาดของตัวอักษรบนแผ่นป้ายสัญลักษณ์ ควรกำหนดความสูงของตัวอักษร ให้มีความเหมาะสมกับสัญลักษณ์ภาพ ควรมีความชัดเจนอ่านได้ง่าย มีการใช้สัดส่วนมาตรฐานที่สัมพันธ์กับกรอบของป้ายเพื่อให้ง่ายแก่การปรับเปลี่ยน และคำนึงถึงการวางที่เหมาะสม

2.11 ความสามารถในการอ่าน (Readability)

ความยากง่ายของการอ่านได้กำหนดรูปแบบของตัวอักษร และขนาดของตัวอักษร ดังนี้

2.11.1 ตัวอักษรที่ไม่มีฐาน (San Serif) ชื่อ Helvetica มีรูปแบบที่เรียบง่าย และดูร่วมสมัยกว่าตัวอักษรกลุ่มมีฐาน (Serif) เช่น Times

2.11.2 การใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ และตัวพิมพ์เล็กร่วมกัน จะช่วยในการอ่านได้ดีกว่าการใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด ส่วนคำที่ใช้ตัวพิมพ์เล็กนั้น ส่วนของตัวอักษรที่ยาวกว่าระดับบรรทัดจะทำให้มีรูปแบบที่เด่นชัด น่าสนใจ ช่วยในการใช้พื้นที่ว่าง ช่วยในการอ่าน และจดจำ

2.11.3 รูปแบบของตัวอักษรทำให้เกิดบุคลิก (Personality) กับสถานที่ ให้ความหมาย และสร้างความประทับใจให้กับสภาพแวดล้อมแฉะนั้น

2.11.4 การอ่านนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของตัวอักษร ดังนี้ ตัวอักษรที่ไม่มีฐาน เช่น Helvetica Medium สูง 1 นิ้ว สามารถอ่านได้จากระยะห่าง 40 ฟุต ส่วนตัวอักษรที่มีฐาน เช่น Times สูง 1 นิ้ว สามารถอ่านได้จากระยะห่าง 25 ฟุต เป็นต้น

2.12 มาตรฐานในการอ่าน (Legibility)

การมองเห็นสัญลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็น รูปภาพ ตัวอักษร การจัดวาง สี สัน แสง ช่องว่าง และ มุมมอง ล้วนแต่มีผลต่อการอ่าน และการมองเห็นสัญลักษณ์ทั้งสิ้น การมองที่ชัดเจนที่สุด คือ การมองขณะที่ยืนอยู่ อยู่ในระยะห่าง และระดับของสายตาที่สามารถมองเห็น ได้ตามธรรมชาติ ควรหลีกเลี่ยงการหักเหของมุมที่เกินกว่า 10 องศาจากระดับของสายตา ซึ่งหลักการนี้มีประโยชน์ มากต่อการกำหนดความสูง ถ้ามุมมองต้องหักเหเกินกว่า 10 องศาจากระดับสายตา ธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดป้าย และระยะห่างจะต้องปรับเปลี่ยนไป เช่น แผ่นป้ายระดับเหนือ พื้นดิน 15 ฟุต ควรจะใหญ่กว่าแผ่นป้ายระดับเหนือพื้นดิน 8 ฟุต หรืออาจจะต้องเพิ่มแผ่นป้ายที่เล็ก กว่าเพื่อให้อ่านได้ในระยะที่ใกล้กว่า ดังนั้นจึงควรมีการจัดขนาดป้ายให้เหมาะสมกับการใช้งาน นอกจากนั้นสัญลักษณ์ที่อยู่บนฉาก โปร่งแสงควรลดความแรง หรือความเข้มของแสงลง เพื่อเป็น การกระจายแสงทำให้ อ่านออกอย่างชัดเจน

2.13 ระบบกริดสำหรับการออกแบบกราฟิกและการจัดองค์ประกอบในงานกราฟิก

นอกจากการรู้จักเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีความเหมาะสม เพื่อการสร้างผลงานกราฟิกที่มี คุณภาพแล้ว ในกระบวนการทำงานของการออกแบบกราฟิกจำเป็นต้องอาศัยกลวิธีต่างๆ ที่ทำให้ ความคิดและเป้าหมายของการออกแบบกราฟิกเกิดเป็นรูปธรรม กลวิธีที่สำคัญสำหรับการออกแบบ กราฟิกนั้น ประกอบด้วย การใช้ระบบกริด (Grid System) และการทำต้นฉบับการพิมพ์ในงาน กราฟิก (Artwork)

ในบทนี้จะกล่าวถึงสาระสำคัญของระบบกริด ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของ การออกแบบกราฟิก ดังนี้

2.13.1 สาระสำคัญของระบบกริด

- ความหมายของระบบกริด

ระบบกริดสามารถเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า ระบบตารางในการออกแบบกราฟิกนั้น ระบบ กริดจะเป็นแนวทางการทำงานขั้นพื้นฐานของการออกแบบ ระบบกริดเกิดจากการนำเส้นตั้งมาลาก ตัดกับเส้นนอน เพื่อทำให้เกิดตารางสี่เหลี่ยมบนพื้นระนาบ ประโยชน์ของระบบกริด คือ ใช้คำนวณ ทางสายตาคือต้องการจัดวางส่วนประกอบ (Composition) ของการออกแบบทางการพิมพ์ เช่น การ ออกแบบใบปะปิดโฆษณา (Poster) ที่ใช้ระบบกริดในการกำหนดตำแหน่งของกลุ่มตัวอักษร และรูปภาพให้เกิดความสวยงาม และสามารถสื่อข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจนตาม ต้องการ

- รูปแบบของระบบกริด

รูปแบบของระบบกริดแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. ระบบกริดสองมิติ คือระบบที่เกิดจากการลากเส้นแนวตั้งและแนวนอนให้ตัดกันเป็นรูปตารางสี่เหลี่ยมบนพื้นกระดาษหรือวัสดุพื้นระนาบที่ต้องการสร้างสรรค์งานออกแบบกราฟิก

2. ระบบกริดสามมิติ คือระบบที่มองเห็นได้ในสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น การแบ่งส่วนในนาข้าว ในสวน หรือการกำหนดพื้นที่เพื่อแสดงกรรมสิทธิ์ของผู้เป็นเจ้าของ หรือใช้ในการทำผังเมืองสำหรับจัดสรรประโยชน์จากพื้นที่ว่าง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ระบบกริดจะมี 2 รูปแบบ แต่ในการออกแบบกราฟิกย่อมเน้นการใช้ระบบกริดสองมิติแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการออกแบบการจัดหน้าสิ่งพิมพ์ที่เรียกว่า ระบบเส้นตารางแม่แบบ (Master Grid)

- ประโยชน์ของระบบกริด

ดังที่กล่าวแล้วว่าระบบกริดเป็นเครื่องมือช่วยกำหนดพื้นที่ในการจัดวางองค์ประกอบของการออกแบบกราฟิก โดยเฉพาะการออกแบบสิ่งพิมพ์ อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ของระบบกริดที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจง ดังนี้

- เป็นหน่วยกำหนดทางการพิมพ์ในฐานะที่เป็นมาตราส่วนที่ใช้ในการวัดและกำหนดตำแหน่ง เนื่องจากระบบกริด คือเส้นแนวนอนและเส้นแนวตั้งที่ลากตัดกันจนเกิดเป็นตารางขนาดเล็กหรือใหญ่ ซึ่งตารางดังกล่าวมีประโยชน์ต่อการกำหนดตำแหน่งของภาพประกอบ เนื้อหา และขนาดของตัวอักษรในแต่ละหน้าของสิ่งพิมพ์ กล่าวคือ ตารางที่ว่านั้นสามารถใช้เป็นมาตราส่วนในการวัดขนาดของรูปภาพที่ต้องการใช้ ไม่ว่าจะเป็ภาพถ่าย ภาพวาดด้วยมือ หรือภาพวาดด้วยคอมพิวเตอร์ รวมทั้งยังเป็นพื้นที่สำหรับการกำหนดตำแหน่งที่สัมพันธ์กันระหว่างเนื้อหา กับขนาดของตัวอักษร นอกจากนี้ ตารางดังกล่าวยังมีประโยชน์ต่อการวัดขนาดในการจัดทำรูปเล่มของงานสิ่งพิมพ์ในภาพรวมด้วย

- เป็นปัจจัยในการสร้างความสวยงามและการสื่อสารที่สมบูรณ์ เป็นผลต่อเนื่องจากประโยชน์ข้อแรก ทั้งนี้ เมื่อมีการจัดภาพประกอบเนื้อหา และขนาดตัวอักษร โดยอาศัยตารางจากระบบกริดอย่างประสานกลมกลืนและลงตัวแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นตามมา คือความสวยงามของผลงานสิ่งพิมพ์นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน โลกแห่งระบบการพิมพ์ คือการแข่งขันด้านคุณภาพ และศักยภาพในการดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น การสร้างความสวยงามที่ลงตัวควบคู่กับการสร้างสรรค์ให้สื่อสิ่งพิมพ์นั้นสามารถสื่อความหมายที่สมบูรณ์ด้วยภาพ

เนื้อหา ตัวอักษร และองค์ประกอบอื่นๆ ในเชิงศิลปะ ก็จะทำให้ผลงานที่เกิดขึ้นสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของการสร้างสรรค์สื่อในที่สุด และด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า ระบบกริดมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการออกแบบกราฟิก โดยเฉพาะการออกแบบสิ่งพิมพ์

2.13.2 ขนาดของกริด

การกำหนดขนาดของกริดที่ใช้ในการออกแบบกราฟิก และงานสิ่งพิมพ์นั้นจะกำหนดด้วยกระดาษต้นแบบที่ใช้ในการจัดหน้า และผลิตสิ่งพิมพ์ในแต่ละประเภททั้งนี้ รูปแบบมาตรฐานของการออกแบบกราฟิกในงานสิ่งพิมพ์มี 2 ประเภท ได้แก่

1. การออกแบบกราฟิกในงานสิ่งพิมพ์ทั่วไป (Publication Media) ขนาดของกริดในงานสิ่งพิมพ์ทั่วไปจะถูกกำหนดด้วยขนาดมาตรฐานของกระดาษ และชนิดของตารางที่นำมาใช้ในการผลิตสิ่งพิมพ์ เช่น ตำราเรียนจะมีขนาดตั้งแต่ 6.7 X 10 นิ้ว เป็นต้น

2. การออกแบบกราฟิกในงานสิ่งพิมพ์เฉพาะ (Direct Media) เช่น กระดาษจดหมาย (Letters) รายการสินค้า (Catalogs) ไปรษณียบัตร (Postcards) จุลสาร (Booklets) ใบปลิว (Leaflets) แผ่นพับ (Folder) ก็จะใช้น้ำขนาดของกระดาษออกแบบต้นฉบับที่มีตาราง เช่น รายการสินค้าที่มีขนาด 8.5 X 11.4 นิ้ว แผ่นพับขนาดประมาณ 8.5 X 11.4 นิ้ว และ 4 X 8.5 นิ้ว เป็นต้น

2.13.3 การจัดองค์ประกอบในงานกราฟิก (Composition in Graphic) ที่สัมพันธ์กับระบบกริด

การจัดองค์ประกอบในงานกราฟิก มีแนวคิดหลักแนวเดียวกับการจัดองค์ประกอบในงานศิลปะแบบอื่นๆ แต่มีการใช้ระบบกริด (Grid System) เข้ามาช่วยกำหนดตำแหน่งของการจัดองค์ประกอบด้วย ทั้งนี้ จุดเน้นในการจัดองค์ประกอบในงานกราฟิก คือการสร้างสิ่งดึงดูดใจและความน่าสนใจให้เกิดขึ้นในชิ้นงานให้มากที่สุด โดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

1. การจัดองค์ประกอบโดยการกำหนดรูปร่างรูปทรง การจัดองค์ประกอบโดยการกำหนดรูปร่าง หมายถึง การนำเส้นชนิดต่างๆ มาลากต่อกันเป็นรูปร่างลักษณะต่างๆ ซึ่งในการออกแบบต้องมีการสร้างรูปร่างหลัก (Basic Shape) เพื่อให้ภายในชิ้นงานมีสิ่งดึงดูดความสนใจ นอกจากนี้รูปร่างที่ต่างกันก็จะสร้างความรู้สึกที่ต่างกันด้วย เช่น รูปร่างที่ลากจากเส้นอย่างอิสระจะต่างจากรูปร่างแบบเรขาคณิต อย่างไรก็ตามรูปร่างที่ยกตัวอย่างมานี้สามารถสร้างความรู้สึกทางการมองเห็นในเชิง 2 มิติ นั้นหมายถึงความรู้สึกถึงความกว้างยาว หรือความกว้างและความสูงเท่านั้น แต่หากมีการลากเส้นเพิ่มเติมจนเกิดเป็นความลึก คำว่ารูปร่างจะเปลี่ยนไปใช้ คำว่ารูปทรง ที่ให้ความรู้สึกในเชิง 3 มิติ หรือรู้สึกภาพที่เห็นนั้นมีความลึก ทั้งนี้รูปร่างรูปทรงที่สร้างขึ้นจากการลากเส้นนั้นจะสามารถจัดวางไว้ในตำแหน่งที่สวยงามได้โดยอาศัยระบบกริด

2. จัดองค์ประกอบด้วยการใช้เส้น เนื่องจากเส้นเป็นปัจจัยกำหนดรูปร่างและรูปทรงในการสร้างสรรค์งานกราฟิก ดังนั้นเส้นจึงถูกนำมาใช้ในการออกแบบ “เส้น” ที่ใช้ในการออกแบบงานกราฟิก เช่น เส้นตรง (Straight) เส้นโค้ง (Curved) เส้นวนไปวนมา (Meandering) เส้นหมุน (Spiral) เส้นซิกแซก (Zigzag) ในการจัดวางเส้นสำหรับงานกราฟิกก็เช่นกัน เราสามารถใช้ระบบ กริดมาช่วยกำหนดตำแหน่งของเส้นให้เกิดความสวยงามที่ลงตัว

3. การจัดองค์ประกอบด้วยจังหวะลีลา การจัดองค์ประกอบด้วยจังหวะลีลา คือการใช้หลักการทางศิลปะมาจัดวางองค์ประกอบ เช่น

- การจัดแบบมีระเบียบที่เน้นความสมดุลแบบสมมาตร (Symmetrical Balance) คือการแบ่งพื้นที่ว่างกับองค์ประกอบอื่นๆ ให้เท่ากัน

- การเน้นแบบจุดศูนย์กลาง โดยการจัดวางองค์ประกอบหลักไว้ตรงกลางภาพ แล้วจัดตัวอักษรหรือองค์ประกอบรองให้กระจายรอบๆ

- การจัดแบบกระจาย คือ การจัดองค์ประกอบอย่างอิสระ โดยไม่เน้นองค์ประกอบใดเป็นพิเศษ ทำให้ผลงานที่เกิดขึ้นมีจังหวะลีลาไม่แน่นอน

- การจัดแบบสลับ โดยการสลับพื้นที่ว่างกับรูปทรงให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม เพื่อสร้างความสนใจและเลี่ยงความจำเจ

- การจัดแบบผสมผสาน คือ การนำวิธีการจัดข้างต้นมาใช้อย่างเหมาะสม และสนองตอบเป้าหมายของการออกแบบ

4. การจัดองค์ประกอบโดยใช้มุมมองทัศนียภาพ การจัดองค์ประกอบโดยใช้มุมมองทัศนียภาพเป็นการนำเสนอผลงานสิ่งพิมพ์ที่น่าสนใจมากขึ้น ทำได้โดยการถ่ายภาพด้วยเลนส์มุมกว้าง หรือเทคนิคพิเศษในห้องมืด หรือแม้แต่การวาดภาพด้วยมือ โดยเลือกมุมมองในการนำเสนอที่เหมือนการมองจากสถานที่จริงก็ได้ ทั้งนี้ การสร้างมุมมองที่ต่างกันจะสร้างความรู้สึกที่ต่างกันได้ด้วย และเมื่อสร้างสรรค์ภาพในมุมมองที่ต้องการแล้วก็สามารถนำภาพมาจัดวางในตำแหน่งที่สวยงาม โดยใช้ระบบกริดเป็นตารางกำหนดตำแหน่งต่อไป

5. การใช้ประโยชน์จากภาพ ภาพเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการออกแบบกราฟิกที่สามารถดึงดูดความสนใจ และทำความเข้าใจสื่อที่เกิดจากการออกแบบกราฟิกได้มากขึ้น ภาพที่สามารถนำมาประกอบในกราฟิกนั้นมีที่หลากหลาย เช่น การใช้ภาพจิตรกรรม (Painting) ภาพวาดเส้น (Drawing) ภาพถ่าย (Photograph) ภาพพิมพ์ (Printing) หรือแม้แต่ภาพที่เกิดจากวิทยาการสมัยใหม่ คือภาพที่เกิดจากคอมพิวเตอร์ (Computer Art) ภาพแต่ละแบบจะมีความสวยงาม และสามารถสื่อความรู้สึกได้ต่างกัน เช่น ภาพจิตรกรรมไทยก็จะสื่อความเป็นชาติไทย ส่วนภาพที่เกิดจากคอมพิวเตอร์ก็จะสื่อถึงความทันสมัย เป็นต้น ดังนั้น การเลือกใช้ภาพจึงควรคำนึงถึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของการสร้างงานกราฟิกนั้นๆ อย่างไรก็ตาม ในการออกแบบงานกราฟิกจะมีเทคนิคในการจัดวางภาพที่น่าสนใจ เช่น ใช้ภาพที่ต่อเนื่องกันมานำเสนอ ใช้ภาพขนาดเล็กหลายภาพมาจัดรวมกัน หรือใช้ภาพที่มีรายละเอียดมากๆ ในการนำเสนอ ทั้งนี้ในการจัดวางภาพควรนำระบบกริดมาใช้กำหนดตำแหน่งของภาพเพื่อความสวยงามของผลงานต่อไป

2.13.4 ตารางแม่แบบ (Grids System)

ระบบของตารางแม่แบบ หรือกริด มีความจำเป็นต่อการออกแบบสัญลักษณ์มาก กระดาษตารางกราฟที่มีการสร้างขึ้นมาเป็นพิเศษ เหมือนกับ โครงแบบ การเลือกความหนาของเส้น ตำแหน่ง และทิศทางถูกกำหนดโดยชนิดตาราง และช่วยทำให้มีทางเลือกมากมายในการออกแบบผลงาน การใช้ระบบกริดนี้จะจำกัดขอบเขตของการออกแบบ ดังนั้นการใช้งานของกริดจึงควรใช้งานเมื่อได้แบบร่างแล้ว และนำแบบร่างนั้นมาเข้าระบบกริดเพื่อความเหมาะสมในการออกแบบ

ความหมายของกริดในด้านของศิลปะ และการออกแบบนั้น หมายถึง ตารางซึ่งสร้างขึ้นมาให้เป็นตัวโครงสร้างหรือเป็นแม่แบบ (Pattern) เพื่อช่วยให้งานที่ออกแบบนั้นสมบูรณ์ มีหลักการที่ง่าย และสะดวกเป็นระเบียบ กริดนั้นสามารถสร้างขึ้นได้หลายแบบ ขึ้นอยู่กับการใช้งาน และงานที่จะออกแบบ โดยอาจเป็นตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตารางสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตารางที่เกิดจากเส้นทแยงมุม หรือเป็นตารางที่เกิดจากเส้นวงกลมก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะใช้เส้นตรง โดยจะมีรูปแบบซ้ำๆ หรือเหมือนกันหลายรูปในพื้นที่เดียวกันที่เรากำหนดขึ้นก็ได้

2.14 หลักสรีระของมนุษย์ (Human Dimension Basis)

จากศาสตร์ที่มุ่งศึกษามนุษย์ในเชิงของมิติสัมพันธ์ Anthropometrics คือ การศึกษาโครงร่างสัดส่วนของมนุษย์ที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมกายภาพทางด้านมิติ ได้แก่ ในด้านขนาดของส่วนต่างๆ เช่น กะ โหลก แขน ขา รวมทั้งระยะห่างซึ่งเกี่ยวข้องกับกายวิภาค หรือโครงร่างสัดส่วนมนุษย์ในทางสรีระวิทยา

การออกแบบป้ายสัญลักษณ์ ได้นำเอาหลักการมองจากหลักสรีระมนุษย์ ซึ่งรวมถึงการเคลื่อนไหว (Motion) ของร่างกายมนุษย์ เช่น ศึกษาถึงการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ และหลังในการก้มเงยเพื่อค้นหา มองดู ว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงอะไร และอย่างไรบ้าง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้นอกจากนั้นยังควร ระวังระมัดระวังเกี่ยวกับเรื่องของสภาพแวดล้อมที่อาจเปลี่ยนแปลง และความแตกต่างของคนในแต่ละเชื้อชาติด้วย เพราะอาจให้ผลที่คลาดเคลื่อนในระบบป้าย

2.14.1 หลัก Visual Field in Horizontal Plane

- การมองทางแนวนอน คือ ซ้าย และขวา
- มุมมองเมื่อกรอกตาอยู่กับที่เป็นมุมกว้างที่สุด 15 องศา
- มุมมองที่สามารถอ่านข้อความได้เป็นมุมกว้างที่สุด คือ 10-20 องศา
- มุมมองที่สายตาสามารถมองเห็นสัญลักษณ์ภาพได้เป็นมุมกว้างที่สุด คือ 5-30 องศา
- มุมที่สายตาสามารถแยกแยะสีได้เป็นมุมกว้างที่สุด คือ 30-60 องศา
- มุมมองจากการเห็นด้วยตาทั้ง 2 ข้าง คือ ตาซ้ายมองเห็นถึงทางขวา และตาขวามองเห็นถึงทางซ้ายจะอยู่ในระยะ 62 องศา

- การมองเห็นด้วยตาข้างเดียว คือ ตาซ้ายมองเห็นถึงทางซ้าย และตาขวามองเห็นถึงทางขวา คือ 94-104 องศา

2.14.2 หลัก Visual Field in Vertical Plane

การมองเห็นในแนวตั้ง คือ ขึ้น และลง มุมมองของมนุษย์จะมองเห็นด้านข้างได้มากกว่าด้านบน โดยวัดจากแนวเส้นสายตามาตรฐาน

การมองขึ้น

- มุมมองที่กรอกตาได้มากที่สุดเมื่อมองข้างบนเป็น 25 องศาบน
- มุมมองที่สายตาสามารถแยกแยะสีได้ คือ 30 องศาบน
- มุมมองสูงสุดจากระดับของสายตาปกติ คือ 50 องศาบน

การมองลง

- มุมมองลง ระดับสายตาขณะยืน คือ 0-10 องศาล่าง
- มุมมองลง ระดับสายตาขณะนั่ง คือ 0-15 องศาล่าง
- มุมมองที่กรอกสายตาได้มากที่สุดเมื่อมองลงล่างเป็น 30 องศาล่าง
- มุมมองที่สายตาสามารถแยกแยะสีได้ คือ 40 องศาล่าง
- มุมมองต่ำสุดจากระดับสายตาปกติ คือ 70 องศาล่าง

2.14.3 หลักการมองขณะยืน The Standing Male Viewer / Workstation Display

การติดตั้งระบบป้ายสัญลักษณ์ที่ใช้กันทั่วไปทั้งในที่สาธารณะ และสถานที่ส่วนบุคคลที่เรียกกันว่า Workstation Displays มีหลักว่าจะต้องศึกษาในเรื่องของมุมมอง และสัดส่วนของมนุษย์ ซึ่งหมายความว่ามุมมองขณะนั่ง หรือยืน คือ การนั่งพักบนที่ต่างๆ ในระหว่างการเดินทาง การขับขี่ ยานพาหนะ และการยืน สำหรับนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการออกแบบเพื่อการใช้งาน เช่น กำหนดความสูงของป้าย และความสูงของตัวอักษรบนป้ายจากหลักของมุมมอง เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การมองเห็น

- ความสูงที่วัดได้จากพื้นถึงระดับแนวสายตา 0 องศา คือ 174.2 ซม.
- ระดับสายตาปกติ คือ 10 องศา
- มุมมองที่กรอกสายตาได้มากที่สุดเมื่อมองลง คือ 35 องศา เมื่อมองขึ้น คือ 25 องศา
- มุมมองที่สายตามารถแยกแยะสีได้เมื่อมองขึ้นเป็น 30 องศา
- มุมมองสูงสุดจากระดับของสายตา คือ 50 องศา

2.14.4 หลักการมองเห็น The Seat Male Viewer / Workstation Display

การมองเห็น

- ความสูงที่วัดจากได้เข้า ถึงระดับแนวเส้นสายตา 0 องศา คือ 86.1 ซม.
- ระดับสายตาปกติ คือ 25 องศา
- มุมมองที่กรอกสายตาได้มากที่สุดเมื่อมองลง คือ 35 องศา เมื่อมองขึ้น คือ 25 องศา
- มุมมองที่สายตาสามารถแยกแยะสีได้เมื่อมองขึ้นเป็น 30 องศา
- มุมมองสูงสุดจากระดับของสายตา คือ 50 องศา

3.2 กลุ่มเป้าหมายของโครงการ

กลุ่มเป้าหมายของโครงการนั้น ถือว่ามีอยู่มากในปัจจุบันนี้ ซึ่งผู้ใช้บริการนั้นหลักเหลือขงปัญหาการติด การจราจรในช่วงเช้า เป็นปัญหาใหญ่ของทุกๆ วัน กลุ่มที่สำรวจได้มานั้น คือ กลุ่มคนที่ทำงาน กลุ่มนักเรียนนักศึกษา กลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้โดยสารทั่วไป หรือผู้ใช้บริการที่อยู่บริเวณใกล้เคียงสองฝั่งคลอง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการความรวดเร็วในช่วงโมงเร่งด่วน ในเวลาเช้า และเวลาเย็น สามารถลดปัญหาที่จะต้องพบกับการจราจรติดขัดในช่วงเวลาที่เร่งรีบ

3.3 แนวความคิดในการออกแบบ

โครงการออกแบบกราฟิกนี้ นำเสนอเรื่องราวความรู้สึกของคลองแสนแสบ เพื่อการเดินทางในคลองแสนแสบ ได้ย้อนกลับรำลึกบรรยายเก่าๆ ความเป็นชาวบ้าน หรือชนบทในอดีต ชื่อของบริษัท ได้จัดทำตั้งชื่อใหม่ เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ และลักษณะสัญลักษณ์ นั้นจะสอดคล้องกับคลอง และสายน้ำ คือ เรือ นั้นเอง

ลักษณะโทนอารมณ์ นั้น ออกโทนน้ำตาล หลายๆ โทนเข้มทั้งอ่อน และน้ำตาลแดง มีการใช้ไม้เข้ามาทำให้เข้าถึงสามารถสัมผัสความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ได้เป็นอย่างดี

ระบบป้ายทำนั้น จัดทำการเปลี่ยนจากพลาสติกเป็นป้ายไม้ เพื่อความคงทน ซึ่งไม้ที่ใช้นั้นเป็น ไม้ตะเคียน ซึ่งมีความแข็งแรงทนทานมาก เช่นเดียวกับเรื่อนั้นเองที่ใช้ไม้ตะเคียนทำเป็นพนักริง และที่นั่ง

ระบบสิ่งพิมพ์ จัดทำเพื่อความสะดวกสำหรับเรือด่วนสายคลองแสนแสบ โดยเฉพาะ มีลักษณะไปในทางเดียวกันกับโทนอารมณ์ที่กล่าวมา

3.4 การกำหนดขอบเขตเนื้อหา

- 1.ตราสัญลักษณ์ ชื่อบริษัท แสนแสบเรือด่วน จำกัด
- 2.ระบบป้ายทำต่างๆ เช่น ป้ายเข้าออก, ป้ายชื่อท่าเรือ, ป้ายบอกทิศท่า, ป้ายแสดงข้อมูล
- 3.สิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น นามบัตร, แผ่นพับ, ตั๋วโดยสาร, กระดาษห้วงจดหมาย
- 4.สัญลักษณ์ภาพ
- 5.ผู้ชายตัว
- 6.ชุดพนักงาน

บทที่ 3

การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น

3.1 การออกแบบกราฟิกสำหรับองค์กร บริษัท ครอบครัวยุคนั่ง จำกัด

ในที่นี้จะเป็นการวิเคราะห์ถึงปัญหา แนวทางการออกแบบ และการสรุปเพื่อรวมรวมการออกแบบ และการพัฒนาที่สมบูรณ์ โดยจะทำวิเคราะห์ตามลำดับพร้อมภาพประกอบดังนี้

3.1.1 ตราสัญลักษณ์ หรือ Logo ขององค์กรเรือควนสายคลองแสนแสบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดยตราสัญลักษณ์ของเรือควนนั้น ผู้จัดทำโครงการเห็นสมควรว่าควรปรับเปลี่ยน ชื่อบริษัท และสัญลักษณ์บริษัทของเรือควนเท่านั้น เพราะภาพลักษณ์ขององค์กรนั้นควรมีภาพลักษณ์ที่ดี จัดจำง่าย และแม่นยำ เหมาะแก่การสื่อสาร

ตราสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรเรือควนสายคลองแสนแสบมีประกอบไปด้วย

- ตราสัญลักษณ์ของบริษัท ครอบครัวยุคนั่ง จำกัด
- ตราสัญลักษณ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

ภาพที่ 3.1 ภาพสัญลักษณ์ขององค์กรเรือควนสายคลองแสนแสบ

ภาพที่ 3.2 ภาพสัญลักษณ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.2 ระบบป้ายของเรือ

จากการสำรวจระบบป้ายท่าเรือนั้น พบว่าป้ายมีอยู่หลายแบบ ซึ่งบางแบบมีไม่ทุกท่าเรือ ทำให้ระบบป้ายท่าเรือไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดปัญหาในการขาดการสื่อสารที่ดี ผู้ใช้บริการอาจเกิดความสงสัย และผิดพลาดได้

ระบบป้าย แบ่งออกดังนี้

- ป้ายเข้า – ออกท่า

ป้ายเข้าออก ท่าเรือ เป็นป้ายจากทางกรุงเทพฯ ตั้งอยู่บริเวณก่อนถึงท่า มีส่วนประกอบ คือ ชื่อท่าเรือ, สัญลักษณ์ภาพที่บ่งบอกท่าเรือ, ลูกศรชี้บอกทาง

ภาพที่ 3.3 ภาพป้ายบอกทาง เข้า – ออก ท่าเรือ

- ป้ายท่าระบุชื่อ

ป้ายบอกชื่อท่าเรือ เป็นป้ายไม้ มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีตำแหน่งป้ายที่ต่ำ และอยู่ข้างในท่า มองเห็นจากไกล ไม่สามารถมองเห็น ได้ชัด

ภาพที่ 3.4 ภาพป้ายท่าระบุชื่อท่าเรือบางกะปิ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.5 ภาพป้ายท่าระบุชื่อท่าเรือ โบ๊ะเบ๊

- ป้ายท่าบอกทิศทาง แบบ 3 ชื่อ

ป้ายท่าแบบบอกทาง ชั่วชว ซึ่งถือว่าเป็นระบบที่ดีในการบอกทิศทาง มีการเน้นสีอักษรท่า ซึ่งสังเกตได้ง่าย แต่ตำแหน่งการวางป้ายอยู่สูงเกินไป และป้ายเล็กเกินไป อาจทำให้มองจากระยะไกลในเวลาเร่งด่วนไม่ชัดเจนมาก

ภาพที่ 3.6 ภาพป้ายบอกทางแบบ 3 ชื่อ

- ป้ายแสดงข้อมูล

ป้ายแสดงข้อมูล มีเฉพาะข้อมูลตารางเวลาเท่านั้น แต่มีอยู่ไม่กี่ท่า ซึ่งบางท่ามีเป็นป้ายไม้แผ่นใหญ่เขียนวัน เวลา และ ท่าเรือ ในการเดินทาง ทำให้เกิดปัญหาต่อผู้บริโภครู้สึก ทำอื่นๆ ที่ต้องการทราบข้อมูล

ตารางเทียบเรือ ต้นเรือตามท่า อีสกร-สุโข		
เที่ยวเช้า	อโศกทวีตริภูมิเมือง	เวลา 08.30 น.
เที่ยวกลางวัน	อโศกทวีตริภูมิเมือง	เวลา 19.15 น.
เที่ยวเย็น	อโศกทวีตริภูมิเมือง	เวลา 19.00 น.
วันเสาร์		
เที่ยวแรก	อโศกทวีตริภูมิเมือง	เวลา 08.00 น.
เที่ยวกลาง	อโศกทวีตริภูมิเมือง	เวลา 16.30 น.
เที่ยวสุดท้าย	อโศกทวีตริภูมิเมือง	เวลา 19.15 น.
เที่ยวสุดท้าย	อโศกทวีตริภูมิเมือง	เวลา 19.30 น.
วันอาทิตย์		
เที่ยวแรก	อโศกทวีตริภูมิเมือง	เวลา 08.00 น.
เที่ยวกลาง	อโศกทวีตริภูมิเมือง	เวลา 18.00 น.
เที่ยวสุดท้าย	อโศกทวีตริภูมิเมือง	เวลา 18.45 น.
เที่ยวสุดท้าย	อโศกทวีตริภูมิเมือง	เวลา 19.00 น.
หมายเหตุ วันหยุดนักขัตฤกษ์/วันแรกหยุดเที่ยว		
เปิด		

ภาพที่ 3.7 ภาพป้ายแสดงข้อมูลตารางวันเวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.10 ภาพลักษณะ โครงสร้างท่าเรือชาญอิสระ

3.1.4 ตัวหรือบัตรโดยสาร

ตัวโดยสารนั้น ใช้ตลอดเส้นทาง 27 ท่าเรือ ตั้งแต่ ท่าเรือวัดศรีบุญเรือง ถึง ท่าเรือผ่านฟ้าลีลาศ มีราคาโดยสาร 8, 10, 12, 14, 16, 18 บาท ซึ่งแต่ละราคาจะมีสีต่างกันเพื่อการตรวจสอบสำหรับพนักงาน

ภาพที่ 3.11 ภาพตัวโดยสารเรือ ราคา 8 บาท

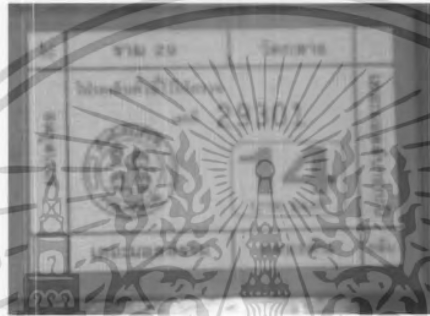

ภาพที่ 3.12 ภาพตัวโดยสารเรือ ราคา 10 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.13 ภาพตัวโดยสารเรือ ราคา 12 บาท

ภาพที่ 3.14 ภาพตัวโดยสารเรือ ราคา 14 บาท

ภาพที่ 3.15 ภาพตัวโดยสารเรือ ราคา 16 บาท

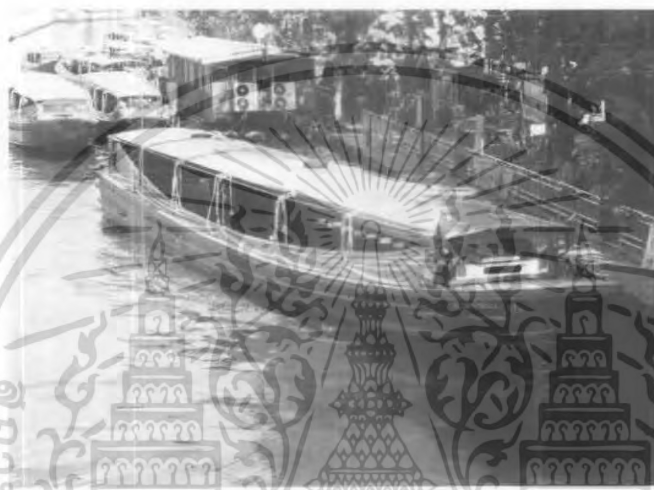
ภาพที่ 3.16 ภาพตัวโดยสารเรือ ราคา 18 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.5 ลักษณะเรือ

เรือมีการพัฒนามาจากเรือหางยาวในสมัยก่อน ซึ่งปัจจุบันเป็นเรือที่เป็นขนาดใหญ่กว่าเรือหางยาวกว่าปกติ ซึ่งมีการสร้างห้องเครื่องกลางลำเรือ และขับเคลื่อนด้วยพวงมาลัยหมุน เพื่อการเคลื่อนที่

ลักษณะเรื่อนั้น ประกอบด้วย ชื่อเรือ, เลขทะเบียนเรือ, ชื่อบริษัท และมีสีข้างๆลำตัว แบบเรือประมงในทะเล

ภาพที่ 3.17 ภาพเรือควน ตายคสองแสนแสน

3.1.6 แผ่นพับ

แผ่นพับ เป็นการรวบรวมข้อมูลของการเดินเรือควนของสายเจ้าพระยา และคลองแสนแสบ ซึ่งจะมีของเจ้าพระยามากกว่า ข้อมูลประกอบ คือ แผนที่เดินทาง, สายรถประจำทางบริเวณท่าเรือ, ข้อห้ามของการเดินทาง ฯลฯ

ภาพที่ 3.18 ภาพแผ่นพับเส้นทางเดินเรือของเจ้าพระยาและคลองแสนแสบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การออกแบบ

4.1 ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนางาน

เมื่อการรวบรวมข้อมูลต่างๆ และวิเคราะห์ที่ได้แล้ว นำแนวทางการคิดมาออกแบบเป็นแบบร่างเพื่อให้มีความสอดคล้องกัน และสร้างกระบวนการออกแบบ แนวความคิดอาจจะตั้ง 2 แนวความคิด คือ แนวคิดออกแบบเพื่อความเป็นระบบ เหมาะสมแก่การสื่อสาร ง่าย สะดวก และชัดเจน และแนวคิดที่มีการสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับคลองแสนแสบ ซึ่งต้องการสะท้อนถึงความเป็นอยู่ของชาวบ้านในสมัยก่อน

หลังจากการออกแบบแนวความคิด แล้ววิเคราะห์ถึงแนวความคิดเดี่ยว จึงได้แนวความคิดที่จะสะท้อนถึงความเป็นอยู่ของชาวบ้านในสมัยก่อน ซึ่งมีความน่าสนใจกว่า แนวคิดเรียบง่าย เป็นทางการ

4.2 การออกแบบตราสัญลักษณ์ หรือโลโก้

การออกแบบสัญลักษณ์ ต้องสื่อความหมายได้ว่าตราสัญลักษณ์สื่อถึงธุรกิจใด สัญลักษณ์นั้นบ่งบอกถึงความเป็นเจ้าของ เป็นเครื่องหมายแทน บริษัท ซึ่งมีส่วนประกอบที่จัดทำดังนี้

4.2.1 สัญลักษณ์ที่เป็นรูปภาพ จะใช้เรือเป็นสื่อ สื่อถึงเรือด่วนของบริษัท

4.2.1 ชื่อบริษัท ซึ่งตั้งชื่อ SANSAB ROUTE, SANSAP SPEED BOAT และสุดท้ายชื่อที่สมบูรณ์ คือ บริษัท แสนแสบเรือด่วน จำกัด หรือ SANSAB EXPRESS BOAT CO., LTD.

ภาพที่ 4.1 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ ครั้งที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.2 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ ครั้งที่ 2

ภาพที่ 4.4 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ ครั้งที่ 4 แบบลงสี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

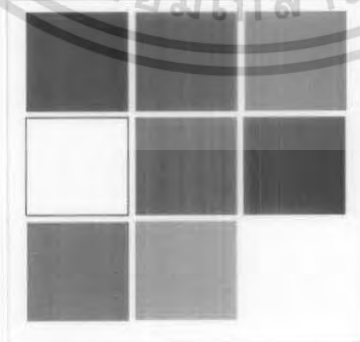
ภาพที่ 4.5 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ ครั้งที่ 5

ภาพที่ 4.6 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ ครั้งที่ 6

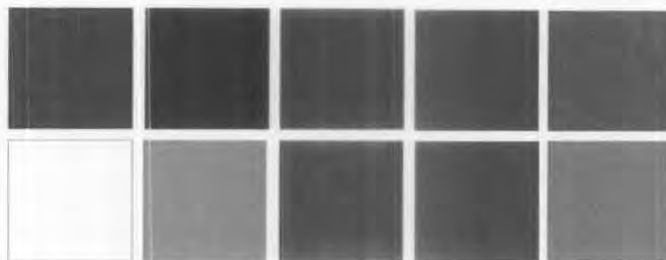
4.3 ลักษณะโทนสีที่ใช้ในการออกแบบ

โทนสีเพื่อสอดคล้องกับแนวความคิด ถึงเลือกโทนน้ำตาลเฉดต่างๆ เพื่อให้สัมผัสถึงยุคสมัยที่เก่าลง

ภาพที่ 4.7 ภาพแบบโทนสี ครั้งที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.8 ภาพแบบโทนสี ครั้งที่ 2 ที่นำมาใช้

4.4 แบบอักษรที่ใช้ในโครงการออกแบบ

แบบอักษรที่นำมาใช้นั้นควรเป็นอักษรที่อ่านง่าย และสามารถเข้ากับงานสิ่งพิมพ์ หรืองานอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี ตัวอักษรภาษาไทย และภาษาอังกฤษ นั้นต้องสามารถวางอยู่ด้วยกัน ไม่เกิดการแข่งหรือว่าไม่เข้ากัน

ตามแนวความคิดนั้น ตัวอักษรที่เหมาะสมควรเป็น DSN MONTANA มีลักษณะเป็นไทย แต่เมื่อนำไปใช้กับงานอื่นๆ ไม่สามารถเข้ากันได้ เกิดการอ่านยากขึ้นด้วย

ภาพที่ 4.9 แบบอักษร ครั้งที่ 1

จากนั้น ได้ทำการเลือกตัวอักษรที่มีความเรียบง่าย สามารถอ่านออกได้อย่างชัดเจน และใช้เป็นแบบมีหัว เพื่อความชัดเจนในการรับรู้ของผู้ใช้งานในระยะเวลาที่รวดเร็ว

วัดศรีบุญเรือง   FreesiaUPC
WAT SRIBOOREONG PIER   Kratika

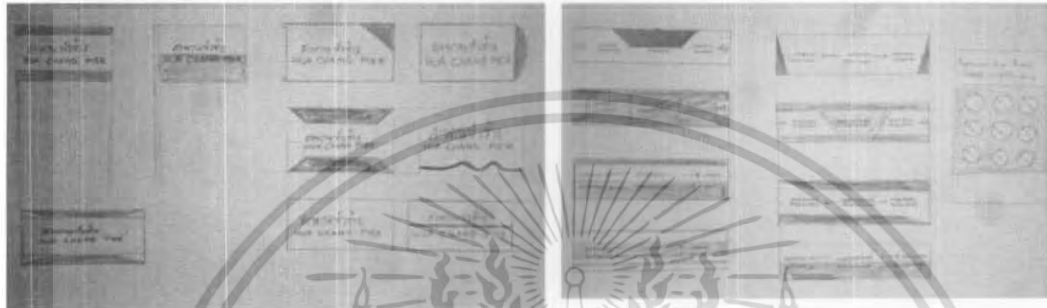
ภาพที่ 4.10 แบบอักษร ครั้งที่ 2 ที่นำมาใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5 การออกแบบระบบป้ายต่างๆ

การออกแบบระบบป้ายนั้น ควรจะเป็นแบบอ่านง่าย สะดวก และสื่อสารได้ตรง ลักษณะป้ายนั้น ไม่ควรมีความซับซ้อนมากเกินไป ไม่ควรมีกราฟิกรบกวนสายตามากเกินไป เพราะทำให้ผู้รับสื่อ่นั้น เกิดความสับสน

หรือเกิดอ่านแล้วเกิดความสงสัยไม่ชัดเจน

ภาพที่ 4.11 ภาพแบบร่างป้าย ครั้งที่ 1

ภาพที่ 4.12 ภาพแบบร่างป้าย ครั้งที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.13 ภาพแบบร่างแบบลงสี

ภาพที่ 4.15 ภาพแบบร่างแบบป้ายแสดงทิศทาง และป้ายเฉพาะชื่อท่า
 จากการออกแบบนั้น ได้พบปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการจัดป้ายท่า ซึ่งเพื่อให้เข้ากับ
 แนวความคิดมากขึ้น ได้เปลี่ยนแปลงแบบร่างใหม่ โดยใช้ ไม่เข้าร่วมในงานด้วย ทำให้บรรยากาศ
 ของงานดูเข้าถึงแนวความคิดมากขึ้น

ภาพที่ 4.14 ภาพแบบป้ายลักษณะแบบไม้ ครั้งที่ 1

ภาพที่ 4.15 ภาพแบบป้ายลักษณะแบบไม้ ครั้งที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.16 ภาพแบบป้ายลักษณะแบบไม้ ครั้งที่ 3

สำหรับป้ายแสดงข้อมูลประจำที่นั้น ได้มีการออกแบบ โดยให้เข้าชุดกับป้ายอื่นๆ ซึ่งป้ายจะประกอบไปด้วย แผนที่เส้นทางการโดยสารของเรือด่วนภายในคลองแสนแสบ มีลักษณะแบบร่างดังนี้

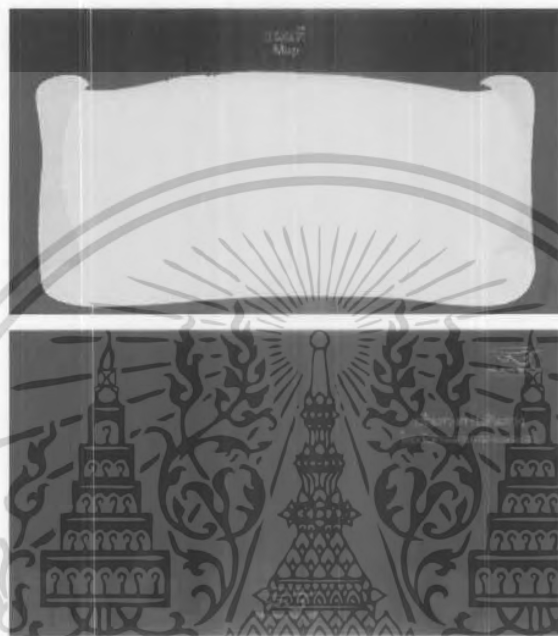

ภาพที่ 4.17 ภาพแบบป้ายแสดงข้อมูลท่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.6 การออกแบบแผ่นพับ

ลักษณะของแบบร่างแผ่นพับเป็นเหมือนแผนที่ผจญภัย ออกแบบเพื่อให้รู้สึกถึงการตื่นเต้น แผ่นพับมีลักษณะ 3 ตอนพับ ซ้ำในเป็นแผนที่ ซ้ำนอกเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเรือ

ภาพที่ 4.18 ภาพแบบร่างแผ่นพับ ครั้งที่ 1

จากการออกแบบนั้น แผนที่ในแผ่นพับ ไม่เข้ากับแนวความคิด จึงได้เปลี่ยนเป็นการใช้สีน้ำ ระบายพื้นแทนมีจะใช้สีไข่ ทั้งสิ้น มีลักษณะ ดังนี้

ภาพที่ 4.19 ภาพแบบร่างแผ่นพับ ครั้งที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.7 การออกแบบสัญลักษณ์ภาพ

สัญลักษณ์ภาพ เพื่อสอดคล้องกับแนวความคิดนั้น ต้องมีความเหมาะสม ชัดเจน ซึ่งสัญลักษณ์ภาพนี้ เป็นการออกแบบเพื่อใช้เกี่ยวกับการโดยสารเรือ

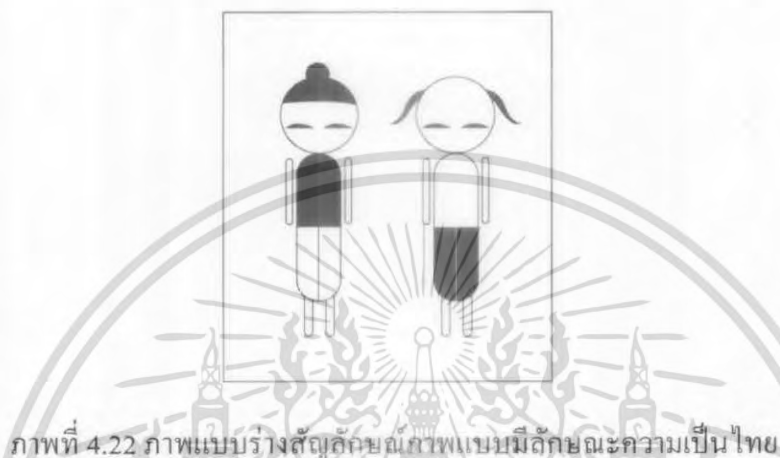
ภาพที่ 4.20 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ภาพ ครั้งที่ 1

ภาพที่ 4.21 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ภาพแบบทำจริงและลงสี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งในการออกแบบสัญลักษณ์ภาพนั้น มิได้คำนึงถึงแนวความคิดมากเท่าที่ควร จึงต้องพัฒนาแบบไปอีกหลายครั้ง จนถึงแบบพัฒนานี้ ดังรูปข้างล่าง ให้ความรู้ถึงความเป็นไทย แต่ลักษณะของตัวสัญลักษณ์ยังไม่ดีเท่าที่ควร จึงต้องพัฒนาไปต่ออีก

ภาพที่ 4.22 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ภาพแบบมีลักษณะความเป็นไทย

ภาพที่ 4.23 ภาพแบบร่างสัญลักษณ์ภาพ ในท่าทางต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

ผลงานจริง

จากขั้นตอนการพัฒนาแบบ ถึงขั้นตอนการนำเสนอผลงานจริง เป็นผลงานสมบูรณ์ซึ่งเกิดจากการรวบรวมความคิดจากแบบร่างที่นำมาวิเคราะห์ แล้วสรุปออกแบบ โดยจะทำการเรียงลำดับผลงานที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว ดังต่อไปนี้

5.1 ชื่อและสัญลักษณ์บริษัท

จากแบบร่างต่างๆ นำมาพัฒนาจนขั้นตอนสุดท้าย ได้ชื่อบริษัท และสัญลักษณ์มาดังนี้ โดยมีการเน้นน้ำหนักไปที่คำว่า “แสนเสบ” และส่วนอื่นจะมีน้ำหนักเบาลง

สัญลักษณ์ใช้รูปเรือหางยาว ใช้เส้นลักษณะบาง หนา เน้นต่างกัน ทำให้ดูไม่แข็งสำหรับเรือ

แสนเสบเรือด่วน
SANSAP EXPRESS BOAT CO., LTD.

ภาพที่ 5.1 ภาพตราสัญลักษณ์ของบริษัท

แสนเสบเรือด่วน
SANSAP EXPRESS BOAT CO., LTD.

ภาพที่ 5.2 ภาพตราสัญลักษณ์ของบริษัทแบบขาวดำ

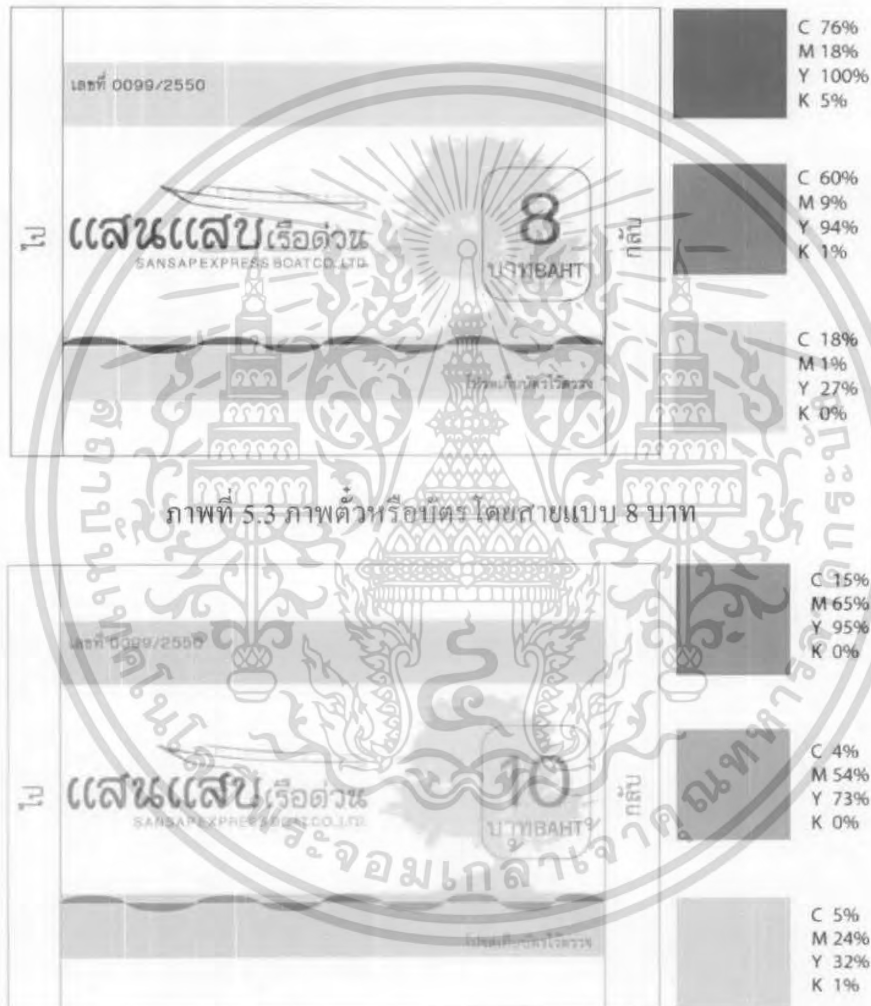
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 สิ่งพิมพ์

สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการออกแบบได้แก่ ตั๋วหรือบัตรโดยสาร, แผ่นพับเส้นทาง การเดินเรือของบริษัทเรือด่วน สายคลองแสนแสบ, นามบัตร และกระดาษจดหมาย ดังนี้

5.2.1 ตั๋วหรือบัตรโดยสารแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- ตั๋วธรรมดา (ขนาด : 2.5X8.8 cm.)

ภาพที่ 5.4 ภาพตั๋วหรือบัตรโดยสารแบบ 10 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.5 ภาพตัวหรือบัตรโดยสารแบบ 12 บาท

ภาพที่ 5.6 ภาพตัวหรือบัตรโดยสารแบบ 14 บาท

ภาพที่ 5.7 ภาพตัวหรือบัตรโดยสารแบบ 16 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.2 แผ่นพับเส้นทางรถเดินเรือ (ขนาด : 21X29 cm.)

แผนที่เส้นทางโดยสาร เรือตวนสายคลองแสนแสบ

1. ทางเรือศรีบุญเรือง	สาย 27, 60, 109, 152, 16, 502, 12, 10
2. ทางเรือบางกอก	สาย 27, 71, 95, 96, 115, 101, 1, 21
3. ทางเรือคลองแสนแสบสายพิเศษ	สาย 8, 22, 27, 44, 92, 98, 129, 137, 134, 145
4. ทางเรือวัดกลาง	สาย 58, 71, 92, 109, 115, 110, 137, 16, 92, 148
5. ทางเรือสวนหลวง	สาย 22, 58, 60, 61, 71, 92, 93, 99, 109, 106, 16, 12, 14
6. ทางเรือ ม.ราชดำเนิน	สาย 22, 58, 60, 61, 71, 92, 113, 207, 16, 12, 14
7. ทางเรือวัดเทพศิรา	สาย 22, 58, 60, 61, 71, 92, 93, 14, 92, 126
8. ทางเรืองามวงศ์มาศ 20	สาย 22, 58, 60, 61, 71, 92, 93, 14, 92, 126
9. ทางเรือคลองแสนแสบ 3	สาย 22, 58, 60, 61, 71, 92, 93, 14, 92, 126
10. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 23, 38, 60, 93, 113, 206
11. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 23, 38, 60, 93, 113, 206, 16, 12, 23
12. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 23, 38, 60, 93, 113, 206, 16, 12
13. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 23, 38, 60, 93, 113, 206, 16, 12
14. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 23, 38, 60, 93, 113, 206, 16, 12
15. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 23, 38, 60, 93, 113, 206, 16, 12
16. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 38, 98, 136, 104, 22, 38
17. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 38, 98, 136, 104, 22, 38
18. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 23, 38, 60, 93, 113, 16, 12
19. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 23, 38, 60, 93, 113, 140, 16, 12
20. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 23, 38, 60, 93, 113, 16, 12
21. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 23, 38, 60, 93, 113, 16, 12
22. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 23, 38, 60, 72, 93, 113, 140, 16, 12
23. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 23, 38, 60, 93, 113, 16, 12
24. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 23, 38, 60, 93, 113, 16, 12
25. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 11, 67, 93, 113, 16, 12
26. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 53, 16, 23
27. ทางเรือสวนพญาภิรมย์	สาย 2, 5, 23, 35, 44, 56, 60, 70, 79, 10, 201, 11

ประเภทเรือ เรือขุดน้ำโคลน-เดินใบแบบใบพาย
บริษัท หอกลอนแสนแสบเรือเดิน จำกัด
 254-172 หมู่ที่ 3 แขวงสะพานสูง เขตวังทองหลาง กทม. 10200 โทร. 02-735-0553

ภาพที่ 5.10 ภาพแผ่นพับเส้นทางรถเดินเรือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.3 กระดาษจดหมาย (ขนาด : 29.7X21cm.)

ภาพที่ 5.11 ภาพกระดาษจดหมาย และซอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.3 กระดาษจดหมาย (ขนาด 8.5X4.9cm.)

ภาพที่ 5.12 ภาพนามบัตร

5.3 สัญลักษณ์ภาพ (Pictogram)

สัญลักษณ์ที่สื่อภายในแนวคิดของคตองแสนเสป มีทั้งหมด 14 ป้าย ดังนี้

1. ชาย
2. หญิง
3. กรุณาต่อแถว
4. ที่จำหน่ายตั๋ว
5. ทำจุดเรือ
6. ห้ามสัตว์เลี้ยง
7. ห้ามสูบบุหรี่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. ห้ามนั่งบนกราบเรือ
9. ห้ามทิ้งขยะ
10. ห้ามเก็บของตก
11. ห้ามผลัก
12. ห้ามกระโดดลงเรือ
13. ระวังตกรน้ำ
14. ระวังทรัพย์สิน

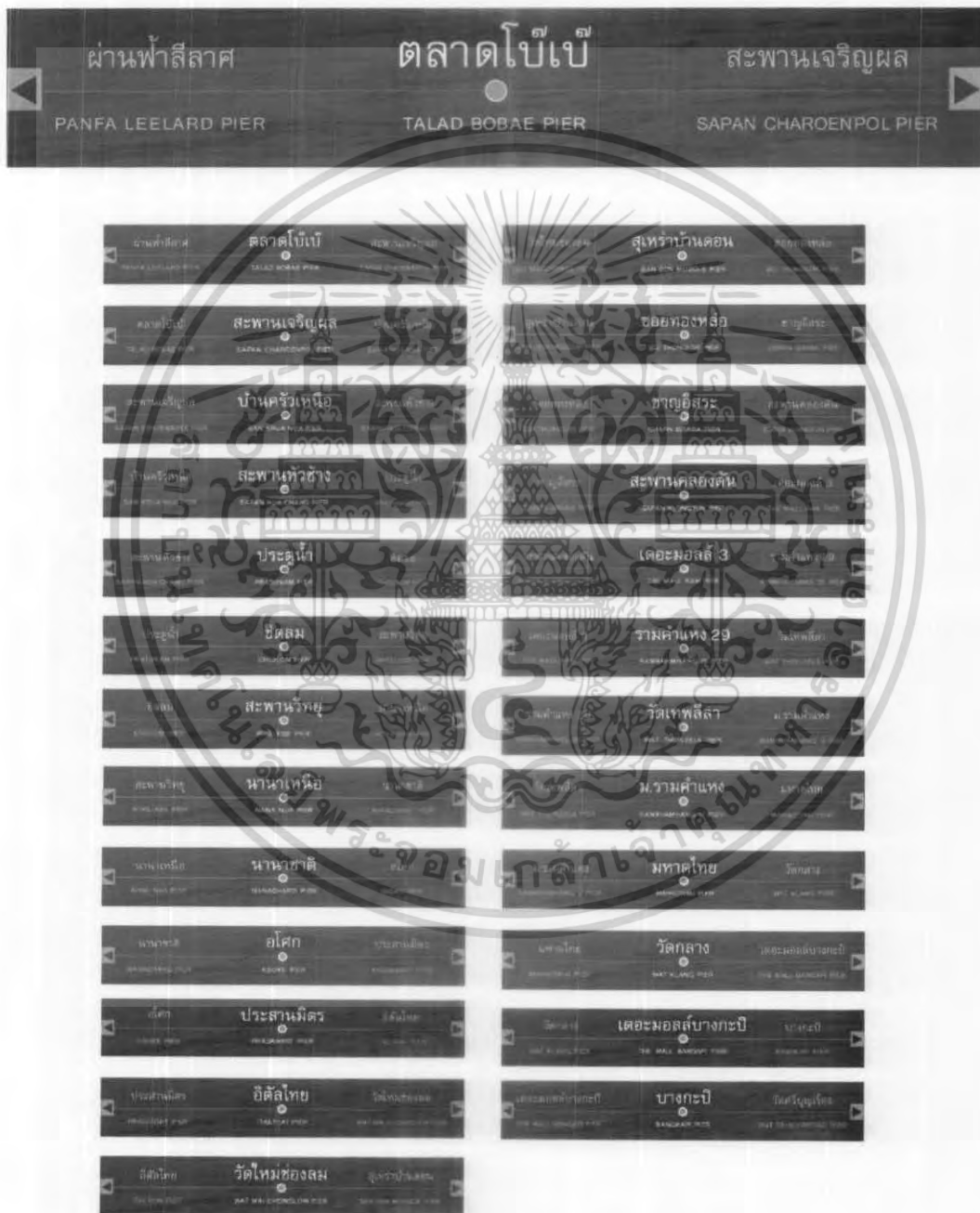
ภาพที่ 5.13 สัญลักษณ์ภาพ 14 แบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4 ชุดป้ายทำน้ำ

ระบบป้ายทำเรือ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ป้ายทำแบบบอกชื่อท่า 3 ท่า, ป้ายชื่อท่าแบบสูง, ป้ายทางเข้า – ออก และป้ายแสดงข้อมูลประจำท่าทำน้ำ ดังนี้

5.4.1 ป้ายทำแบบบอกชื่อท่า 3 ท่า (ขนาด : 86X22 cm.)

ภาพที่ 5.14 ภาพป้ายทำแบบบอกชื่อท่า 3 ท่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.2 ป้ายชื่อท่าแบบสูง (ขนาดความสูง : 3.20 M.X52 cm.)

ภาพที่ 5.15 ภาพลักษณะของโครงสร้างป้ายท่าแบบสูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.16 ภาพป้ายท่าแบบสูง

ขนาดตัวป้าย : 93X52 cm

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.3 ป้ายบอกทางเข้า – ออก

ภาพที่ 5.17 ภาพป้ายทางเข้าออกท่าเรือ

ขนาดความสูง : 195X86 cm.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.18 ภาพป้ายบอกทางเข้า-ออก ทั้ง 27 ป้าย

ขนาด : 86X24 cm.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.4 ป้ายแสดงข้อมูลประจำท่า

ภาพที่ 5.19 ภาพลักษณะของป้ายบอกข้อมูลประจำท่า

ขนาด : 180X51 cm.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.20 ภาพป้ายบอกข้อมูลประจำท่า

ขนาด : 180X51 cm.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5 ตู้จำหน่ายตั๋ว

ภาพที่ 5.21 ภาพตู้จำหน่ายตั๋วบริเวณท่าเรือ

ขนาด : 1.90X1.20 M.

วัสดุ : เป็นตู้ไม้

5.6 ชุดพนักงาน

ภาพที่ 5.22 ภาพเสื้อพนักงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการทำการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ ตลอดจนขั้นตอนการออกแบบ การพัฒนางานจากแบบร่าง สู่แบบจริง และสรุปผลงานโครงการออกแบบกราฟิกสำหรับองค์กรเพื่อบริษัทเรือคว้นสายคลองแสนแสบ คือ ข้าพเจ้าได้เลือกทำการออกแบบในสิ่งที่สนใจ ซึ่งอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้จัดทำศิลปนิพนธ์ และผู้ใช้บริการอื่นๆ ได้เลือกที่จะใช้บริการเรือคว้น เพื่อความสะดวกสบายลดปัญหาจราจร เป็นต้น

โครงการออกแบบนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ โดยผู้จัดทำได้ศึกษาถึงรูปแบบกระบวนการ และหลักการออกแบบกราฟิกสำหรับองค์กร สามารถออกแบบให้เป็นระบบเดียวกันดูไม่กระจัดกระจาย และมีความกลมกลืน นำความรู้ทางด้านออกแบบกราฟิกให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม โดยที่เราเลือกวัสดุ แบบ ลักษณะ โทนสี และอื่นๆ เพื่อให้อยู่ในสภาพแวดล้อมได้อย่างลงตัว และยังสะท้อนถึงภาพชีวิตอันผูกพันกับคลองแสนแสบของชาวบ้านได้อีกด้วย

การออกแบบกราฟิกในสภาพแวดล้อมนั้น ต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบในการทำงานอย่างมาก จึงควรให้เวลากับการแก้ไข ปรับปรุงผลงาน เพื่อที่จะได้ผลงานที่ดี และควรทำความเข้าใจในระบบด้วย

บรรณานุกรม

- เอื้อเอ็นคู คิศกุล ณ อรุษา. ระบบป้ายสัญลักษณ์. กรุงเทพมหานคร : พลัส เพลส, 2543
- ทองเจือ เขียดทอง. การออกแบบสัญลักษณ์. กรุงเทพมหานคร : ติปประภา, 2548
- สกนธ์ ภู่งามดี. พื้นฐานการออกแบบกราฟิก. กรุงเทพมหานคร : บூต พอยท์, 2547
- โกสุม สายใจ และ บำรุง อิศรกุล. การออกแบบนิเทศศิลป์. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2541 (เอกสารประกอบการสอน)
- อรรถพล พิศาลเจริญสวัสดิ์. การออกแบบกราฟิกสำหรับองค์กรเพื่อรองรับรถไฟฟ้าใต้ดิน สายสนามสุวรรณภูมิ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2547 (เอกสารศิลปนิพนธ์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

นางสาวกัญญาภรณ์ อิ่มลิ้มทาน เกิดวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2526 จบการศึกษาระดับ
ประถมศึกษาจากโรงเรียนบ้านบางกะปิ จบการศึกษามัธยมศึกษา และมัธยมปลายจาก โรงเรียนบาง
กะปิ ต่อมาได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ณ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาศิลปะสถาปัตยกรรม สาขานิสิตศิลป์ จนกระทั่งจบการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้